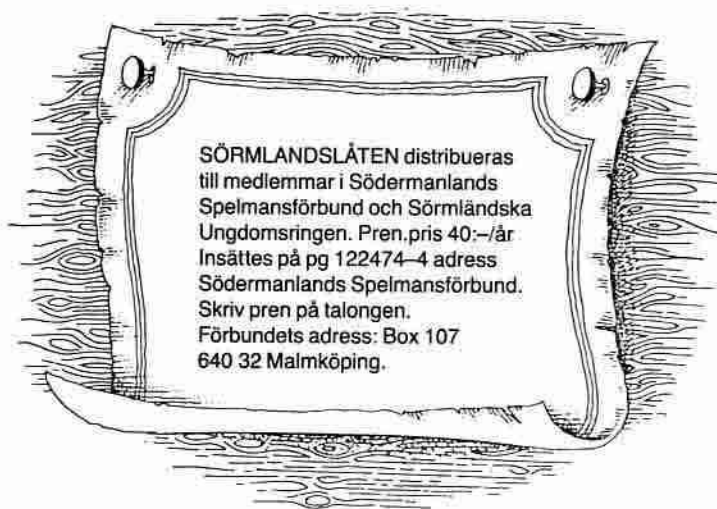

SÖRMLANDSLÅTEN

1992

Nr 1-2

INNEHÅLL

Ledare	2	Surt, sa spelmanen	23
Felande länken	3	Från vetenskapens värld	26
1600-tals visa om	4	Inspirationsdag i Sparreholm	28
Kontradansen - än en gång	7	Polskans skönhet	29
Spelmannens dotter	12	Julidyll	32
En intervju med	14	Sörmländska ungdomsringen	35
Fröken Julie	21	Södermanlands Spelmansförbund	36
En höjdpunkt	22		

Omslagsbild: Folkdansensambelns "Fröken Julie" Foto: Petra Molin

En blick mot framtiden

Vad ser vi om vi vänder blicken framåt - mot år 2000? Hur ser Europas och världens gränser ut? Det kan vi idag inte ens gissa oss till. Vad vi däremot med större säkerhet kan säga är att gränserna nog är ännu öppnare än idag och att utbytet av varor och tjänster, intryck och influenser är än snabbare och än intensivare. Detta gör det angeläget att vi slår vakt om vårt svenska kulturarv. Vår svenska folkmusik, våra folkliga danser, våra gamla traditionella hantverk, våra gamla sedvänjor och traditioner och mycket annat. Det svenska kulturarvet är det viktigaste vi har och det riskerar på sikt att utarmas och glömmas bort. Att värna om vårt svenska kulturarv är inte rasism. Nej, tvärtom! Genom att lära känna, acceptera och förstå vår egen historia, vår egen kultur kan vi mycket lättare möta, acceptera och förstå våra invandrare och deras kulturer. Rasism grundar sig på okunskap och rädsla och yttrar sig ofta i dumhet, men genom att skaffa oss kunskap får vi trygghet och förståelse och argument att bemöta denna samhällssmitta med.

Jag tycker spelmansrörelsen och Ungdomsringen har en viktig uppgift att fylla här. Vi måste jobba för att nå ut till betydligt fler människor än idag och framför allt få med våra unga medborgare. Kanske måste vi utvidga våra ideologiska gränser en del för att möta denna yngre generation - det vet inte jag - men däremot vet jag att det är av yttersta vikt att Spelmansrörelsen och Ungdomsringen förmår samarbeta och inför framtiden förmår utveckla och fördjupa detta samarbete. Först då står vi rustade inför framtiden.

Leif Johansson

Leif Johansson, ordförande i Södermanlands Spelmansförbund.

Musikfortet

Text: Peter Ahlbom
Teckning: Jens Ahlbom
En musikserie från Tonfallet

Felande länken studerade bin

Låt tankarna fly till månadsskiftet augusti- september. "Felande länken" - en spelglad grupp flickor och pojkar i åldern 12- 70 år- har invaderat Frustunaby i utkanten av Gnesta. Flaggan vid den gamla kulturbyn var i topp. Sommaren vann klart på poäng över den höst som snart skulle komma.

- Felande länken är en grupp som tillhör Saltsjöbygdens Spelmansgille, berättade Lars Gustavsson, en av ledarna. Vi brukar göra en del utflykter. Vid några tillfällen har vi varit till Åland. Den här gången fastnade vi för Frustunaby.

- Det här är en underbar plats när man söker inspiration.

Frustunaby ägs av Svenska Scoutförbundet och drivs av Föreningen För Frustunaby.

Byn, som har anor från 1600- talet, skänktes 1925 till Sveriges Flickors Scoutförbund. Det var grevinnan Ebba von Eckermann och kammarherre Wilhelm von Eckermann, som på detta sätt slog ett värdefullt slag för scoutrörelsen.

- För oss blev det här ett verkligt fint veckoslut, sa Lars Gustavsson. Gnesta och Frustunaby ligger på ett lagom avstånd från Nacka, där Saltsjöbygdens Spelmansgille bedriver sin verksamhet.

KANSKE EN BILÅT

En av gilletts spelmän, Ragnar Alvfors, har sitt fritidsparadis vid Vreten, några kilometer utanför tätorten Gnesta.

Där är han "kung över invånare i hundratusental". Bin är nämligen ett av Ragnars stora fritidsintressen.

Under några lördagstimmar var det bin som placerades i centrum.

Om dessa sina undersåtar berättade gärna. Allt medan bin startade och landade fick

spelkvinnor/män veta att varje bisamhälle består av drottning, arbetsbin och drönare.

Drottningen ärfen fullt utvecklad hona, och hon är ensam i asitt slag.

Arbetsbina är outvecklade honor, som kan variera i antal. 50 000 - 75 000 lär de vara, enligt Ragnar Alvfors.

Han talade om hur drottningen kommer till och hur hon ger sig ut på bröllopsflykt.

Inne i bikupan råder ett rastlöst liv, och en sträng arbetsfördelning råder.

BINAS SPRÅK ÄR DANSEN

Man har undrat mycket, hur bina vägleds till blommorna.

- Genom noggranna iakttagelser har det visat sig, att binas språk är dansen, sa Ragnar Alvfors.

-När ett bi hittat en riktig honungskälla och kommit hem till kupan, börjar det dansa.

- Då de andra bina får se detta skyndar de till och deltar i dansen. De insuper den doft biet haft med sig från den blomma som det besökt.

- Plötsligt lämnar det ena biet efter det andra dansbanan och ger sig ut på spaning efter den blomma vars doft sitter kvar i deras antennen. Därför dröjer det inte länge innan nya bin kommit fram till platsen för gästabudet.

Ragnar Alvfors berättade också om binas egendomliga färgsinne, hur de hjälper till med befruktning av blommor och hur honung slutligen utvinnes.

Nu återstår att se om någon av besökarna vid Vreten komponerar en "bilåt".

Varför inte "Vägen till bikupan"?

Vid Vreten utanför Gnesta var det Ragnar Alvfors och hans bin som spelade första-och alla andra "fioler".

1600-talsvisa om dans och musik

Den unge västgötske ädlingen **Bröms Olsson Gyllenmärs** satt någon gång omkring 1625 på sin kammare och nedtecknade den visa som här återges; han hade samlat på ditt och datt i visväg sedan tonåren och han skulle bara komma att skriva ner en enda text till innan han såg detta sitt verk som avslutat. Den allra sista visan är religiös: "**Säll är den man med allo / som gärna fruktar Gud...**" Om detta betyder att Bröms ansåg sig ha blivit vuxen och förständig och färdig med vissjungande vet man inte.

Han var född omkring 1600, snarare före än efter, och han anses ha sammanbragt de 105 visor som boken innehåller ungefär under åren 1615-1625. Han blev 1632 fänrik vid Västgöta kavalleriregemente, bevistade några riksdagar under åren 1627-60 men skolkade från fler. Han dog barnlös 1679 och slöt därmed sin ätt, som det så vackert heter. Mycket mer vet man inte om honom.

Bröms Gyllenmärs' visbok utgavs 1887 av **Adolf No-reen** och **Henrik Schück** i serien **Svenska Landsmål** (så sent som för några år sedan gick den på realisation på ULMA i Uppsala). **Bengt R. Jonsson** behandlar den också i sin doktorsavhandling **Svensk balladtradition**.

Visan "**Kommer här Gudinner i gemen**" handlar om musik och dans, och jag tyckte att den kunde passa för Sörmlandslåten. Emellertid innehåller den många språkliga och kulturhistoriska gåtfullheter, och det har gått åt en hel del expertkontakter för att någorlunda tolka visan: **Henry Sjöberg** har grunnat över texten, liksom **Svenskt Visarkiv** och **Svenska Akademiens Ordboksredaktion**, vilken senare institution förfogar över väsentligt mer material än vad som har publicerats i mastodontverket **SAOB**.

För det första är alla former **kommer, låter, tager, blåser** och **akter** imperativ. De första fyra stroforna innehåller alltså en lång uppmaning till gudinnor i gemen (= största allmänhet) att plocka fram sina instrument: **harpor, krumhorn, trumpeter, sinka, skalmaja, zithara, luta, klavikord** samt **orgel** (**trumpeter, pipor** och **basuner** i fjärde strofen torde vara orgelstämmor).

Vad det var för särskild finess med **b moll** överläter jag till spelande folk att fundera över!

Munserer och **munserisk** har förstås med det franska **monsieur** att göra, och **krabater** betyder faktiskt egentligen **kroater**, men det ska förstås inte uppfattas bokstavligt (**kravatt** är f.ö. en halsduk som vi anses ha fått från samma kroater). **Munseriskt** skulle även en svensk herre av värld bete sig (senare har det varit finare att uppträda **gentlemannamässigt**, men då har vi bytt snobbspråk).

Henry Sjöberg har hittat tre säkra danser i texten. Jag citerar ur hans brev:

"De som ingår i dikten är **galliarde, pavan** och **courant**. Alla dessa är modedanser från 1500- och 1600-talets Europa. Det är alltid tveksamt med härkomst men vi brukar alltid förenkla det hela och säga att galliarde och pavan är från Italien. När det gäller Courante är det mer tveksamt, troligen Frankrike. **Sinka-**

pas måste vara **Cinq Pas**, alltså de fem steg som ingick i galliarden. Det kan naturligtvis också vara en tidig skrivning av **skinnkompass**, den tävlingslek där man lägger halmstrån så att de bildar ett kors och sedan hoppar över dem utan att vidröra halmstråna."

Av sammanhanget att döma borde **Kardus** och **Passas** också vara danser. I synnerhet **kardus** är ett besvärligt ord, och SAOB-redaktionen har inga belegg på att det skulle vara frågan om en dans. Ordet betyder normalt pappersomslag till krutladdning eller till en lagom mängd tobak, och i den senare betydelsen kan det också avse själva tobaken; man kunde röka en kardus. Nu kom tobaksbruket sent till Sverige; det äldsta belegget meddelar 1629 att studenter i Uppsala ägnade sig åt sådant.

Sinkadus kan vara ett instrument, enligt Henry Sjöberg som läst **Sohlmans musiklexikon**: "ett koniskt borrad träblåsinstrument med grytmunstycke. Sinkadusen är borrad i ett stycke och rundsvarvad på utsidan". Men även detta ord har flera betydelser. SAOB har använt just detta belegg hos Bröms Gyllenmärs för en notis: "sannolikt om ett slags dans". Det kan också betyda så olika saker som tärningskast (med resultatet **fem** och **två**), lycklig eller olycklig slump, slag, sittopp och skock människor.

Rös finns också med olika betydelser, men möjligen med tanke på sammanställningen med "darrande fot" har Ordboksredaktionen valt att peka på ett ord **rös** som betyder **ljumske**, eller, som det står i ordboken, "äv. om (1. med inbegrepp av) olika kroppsdelar i ljumsktrakten (särsk. underliv 1. höft 1. bakdel)." Är det någon som inför detta kan undgå bilden av en renässansens Elvis Presley vickande på ändan, i synnerhet som "sköne Jungfrur fatta därav kärlig mod"??

Ur den antika gudavärlden har den okände författaren (som inte lär vara Bröms Gyllenmärs själv) hämtat såväl **Orfeus** i strof 6 som **cupidonema** i elfte strofen. **Cupido** är identisk med Amor eller Eros, men i se-

nare litteratur har han förökat sig genom delning och det vimlar av små otäcka skjutgalna gossar med samlingsbeteckningen cupidoner.

Kartusianerna var en klosterorden vars medlemmar iakttog tystnad. Strof 12 bör man inte ta ut satsdelar i, men andeningen i den och 11:an torde vara att det inte är fint att skryta med sina erövringar.

Allomodisk är kavaljeren när han är klädd och pyntad *à la mode*, d.v.s. enligt rådande mode.

Censerat kommer av ett latinskt verb som betyder *anse*. Det var detta ord som **Cato den äldre** begagnade när han envist hävdade att Kartago skulle förstöras: "**Prætereā censeo...**" (= för övrigt anser jag...).

Valete, slutligen, är pluralformen av det latinska **vale** = farväl, d.v.s. sångaren bjuder sina åhörare farväl, "ungersvenner all och jungfrur och mör till ett stort tal".

Svenskt Visarkiv har ett enda ytterligare belägg på denna visa, ett odaterat skillingtryck från 1600-talet. Ett trasigt exemplar finns i Kungliga Biblioteket. Texten är där ofullständig, men där det går att jämföra är den identisk med Bröms Olssons. Det går knappast utan djupstudier att avgöra om Bröms har skrivit av trycket eller om tryckaren har haft tillgång till Bröms' handskrift eller om de har anlitat en gemensam källa.

Sen skulle man förstås gärna vilja veta hur visan **lät**. Om detta skriver Bengt R. Jonsson i sin otryckta lic.-avhandling, som Visarkivet välvilligt har letat i, att den skall sjungas som en tysk visa som börjar: "**Soll ich nicht klagen über dich / dass du so trostlos lessest mich**" etc. Och hur **lät** då **den**? Si, det är ett annat problem. Forskning pågår!

KERSTIN PETTERSSON

Kommer här gudinner i gemen

Kommer här Gudinner i gemen,
allra först **Musa** och var ej sen,
räck mig hit ditt instrument,
att jag må fullfölja mitt intent.

Låter tillika **Harpor** ren,
samt andre instrumenter i gemen,
Krumhorn, **trommeter** giva resonans
när de äre ställte med konkordans.

Tager också fram eder **Sinka** god,
eder **Skalmeja** giver gott mod,
Zithara, **Luta** samt ock fiol,
välljudandes **klavkordia** med sitt B moll.

Tager så fram det goda **Positiv**,
Regal och **orgor** giva lätt liv
bläser med **trommeter claret**,
med **Piper** och **Basuner** i ljuvlighet.

När I sålunda have ställt eder Musik,
med god korrespondens och klang tillik
hjärtat i brysten dansa må,
fötterna med **Kaprioler** också.

Av **Poeters traktater** man vet fullväl,
att Orfeus kunde ställa sitt spel;
när han det ryckte av kroken ned
stockar och stenar dansa därved.

Munserer och **Krabater** i gemen,
till **Galliarder** varer ej sen,
Pavane, **Sinkapas** samt ock **Kardus**,
svinger eder ben med konstigt puts.

Låter också se en skön **Courant**,
tillika **Passas Kavaljerer** bekant,
Sinkadus och **Rös** med darrande fot,
sköne jungfrur fatta därav kärlig mod.

Akter också grant munserisk **reverens**,
Sirat gravitet giva **Eminens**,
lustighet och kärlighet vare därhos,
ödmjukhet och tukt äre värde ros.

Sig må **presentera** till denne dans,
förutan mässing med förgyllen glans,
all trofasthet, blygd och tukt,
ungersvenner och Jungfruger bepryder
smukt.

Och när en **Kavaljer Cupidinis** skott
haver bragt en Jungfru i hjärtans flott,
allom kungöra hav ej för lag,
en ungersven skämmer detta, säger jag.

Kartusianisk mod och funkars tal,
med sin **politess** samt **mortal**
lät dig ej bedraga, de tistlar blå
växa tillika med roserna små.

Allomodisk kavaljerer äre väl värd
förgyllda sporrar, försilvrat svärd,
guldpossementer på kyller och kaftan,
pärlstickat sammet med rött skarlan.

Med ringar, guldkedjo och armband,
som med sin **kulör** stå präktigt an,
äre väl dyrt **censerat** och höjt,
men sedighet i ord hava klipporna böjt.

Och när en ungersven ställer sin Dans,
sköne Jungfruger sitta och tänka på
skans,
huru de skola vinna den ungersven bånd,
ej kunna de honom gripa med våld.

Vill någon fråga om denna ringa dikt,
vad hon betyder är **direkt**,
av en ung student hon ställter är,
vart rättskaffens hjärta skänkt och
förärt,

Här med **valete** ungersvenner all,
Jungfrur och mör till ett stort tal.
När i sjungen denne ljuvlige sång,
dricker min skål, önsker god nätter
mång.

Axel och Elnas minnesfond

De flesta av oss känner väl till riksspelmansparet Axel och Elna Andersson i Nyköping. Axel - nestorn i vårt förbund, medlem sen 1936 - och hans hustru Elna - medlem sen 1959 - är ett av de få gifta par vi har i Sverige där bägge är riksspelmän; Axel dessutom begåvad med Zorns guldmärke. Båda två har en gedigen spelmanstradition bakåt med far och andra spelmanssläktingar i sina anor. Axel och Elna har också genom åren frikostigt delat med sig av sina låtar och sitt spelsätt till dem, som velat lära sig. Inför årsmötet 1992 beslöt dessa två traditionsbärare att göra en insats för att ge spridning åt folkmusiken bland ungdomar. Spelmansförbundet fick emottaga en fantastisk donation i det att Axel och Elnas Minnesfond instiftades och 50.000 kronor skänktes till denna av de bägge riksspelmännen.

Axel och Elnas Minnesfond är ämnad åt unga fiolspelmän för stöd till studier, instrumentköp eller andra ändamål i folkmusikalisk anda. Utdelning ur fonden sker två gånger per år i samband med donatorernas födelsedagar 27/4 och 29/10. Nästa gång blir således den 27/4 1993. Vi uppmanar våra ungdomar att söka! Ansökan kan Du skicka till:

Axel och Elnas Minnesfond
Södermanlands Spelmansförbund
Box 107
640 32 MALMKÖPING

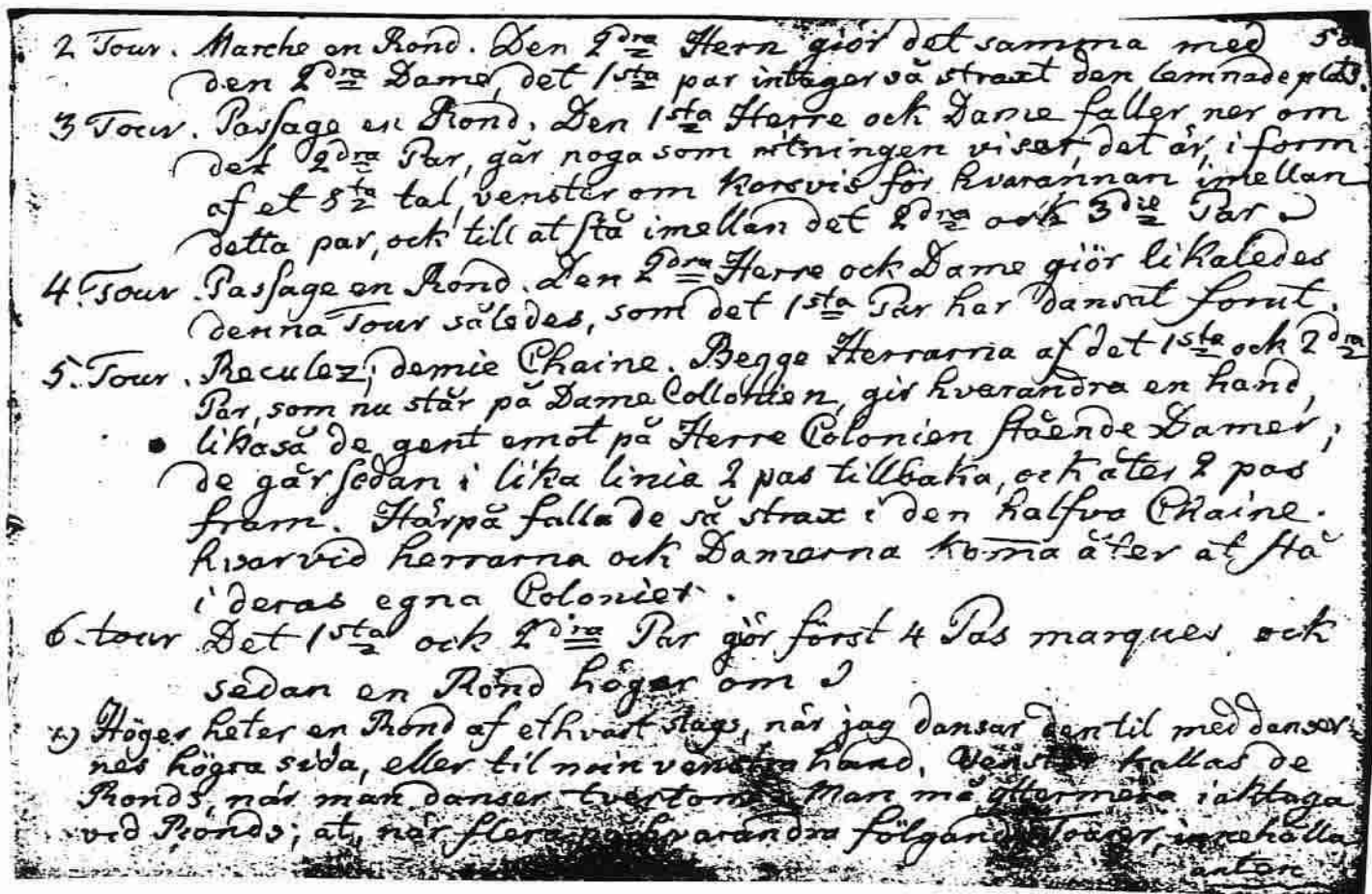
Kontradanser – än en gång

Livet är fantastiskt - det tror jag alla kan hålla med mig om, trots krispaket och annat elände. Men de här raderna ska inte handla om politik om nu någon skulle tro det. Nej att jag inleder på det här sättet beror egentligen på att jag funnit några kontradansböcker som för mig - trots åldern på böckerna, är helt nya. Ibland tror jag att jag hittat alla dansböcker som givits ut men så händer en sådan här sak - och jag tvingas omedelbart revidera min uppfattning om mig själv som den verkliga letaren - den som aldrig ger upp men en dag blir helt övertygad om att allt har funnits.

Bakgrunden är i korthet följande. Under skapandet av Dansmuseets utställning om Gustaf III och hans intresse för dans så fann den som letade efter material av en händelse två kontradansböcker i en hylla på stadsarkivet i Stockholm. Böckerna hade inte registrerats utan helt enkelt hamnat bakom en del annat material.

Ingen av böckerna innehåller någon uppgift om tid eller vem som ägt böckerna. På den ena står skrivet:

Not Bok
Violino Primo
No 1
Contradanser

Boken innehåller 79 danser, samtliga med melodi men i en del fall saknas dansbeskrivningar. Det finns en dans som har ett datum. Den heter Femte dag Juhl 1793. Men troligen är boken

skriven i slutet av 1700-talet eller i början på 1800-talet. Att den är skriven relativt sent grundar jag på det faktum att de flesta av titlarna har svenska namn.

Den andra boken har på försätts-
bladet:

Tour = Bok
1797

Boken innehåller 42 danser samtliga
med både musik och dansbeskrivning.

Någon har skrivit på försättsbladet
att boken tydligen har någon an-
knytning till England då två danser
har titeln Miss och en dans heter
The Lowe. Men dansen the lowe före-
kommer i flera kontradansböcker och
i boken förekommer fler franska
titlar än de två engelska. Det
kanske inte var så noga med språket
på den tiden.

Båda dessa böcker verkar vara
skrivna av dansmästare. Det syns
framförallt på beskrivnings-
tekniken. Det är synd att man
inte var så angelägen om att synas
med sitt namn men det är egentligen
för sent att klaga på det nu.

Men den bok som har glatt mig mest
fann jag på Carolina Rediviva. Det
hela tillgick så att jag fick ett
telefonsamtal från en Forshagabo
som av en händelse hade funnit två
kontradansböcker på Carolina. Jag
kanske bör nämna att jag vid många
tillfällen varit på Carolina och
letat efter uppgifter om dans och
naturligtvis funnit en del men inte
dessa böcker. Det är framförallt en
som jag tycker är speciell.
På framsidan står:

Note Bok
Tillhörig
Johan Carlstrand

Någon har skrivit till på försätts-
bladet:

Johan Carlstrand var till en början
Löjtnant i dansk tjänst, men vid
utbrott av Krig emellan Danmark -
Norge och Sverige återkom han till
fäderneslandet och blef stadsfiskal
och fängelsedirektör i Wänersborg,
der han gifte sig med Målaren
Wallins Enka, den för sin musika-
liska begåfning i Sockenbibliotek-
et för år 1860 p. 143 bland märk-
värdiga Svenska qvinor omnämnda
Ulrika Margareta Bergsten. - Joh.
Carlstrand, som spelade Violin och
älskade danskonsten, hade uppteck-
nat dessa danser och melodier under
sitt vistande i Köpenhamn.

Boken börjar med beskrivningar på
136 danser. Därefter följer en
avdelning som han kallar:

Afhandling
til
Undervisning i Engelsk Dansens
nödvändigaste Reglor.

Dessutom finns en musikdel där
melodierna till danserna finns
nedskrivna kompletterat med några
menuettmelodier.

Många av dansbeskrivningarna har
han kompletterat med teckningar.
Överhuvudtaget är et en mycket
intressant bok.
Det är faktiskt första gången jag
hittat en bok där inte någon dans-
mästare varit inblandad utan en
helt vanlig intresserad dansare.
Det gör danserna lite mer svår-
tolkade för oss som är vana vid det
vanliga skriftspråket som användes

arten en Rond allena, eller i förening med en föregående Tour,
som et Anhang, men då till Ronds fordras lika många personer,
så är utan undtagelse den 1^{sta} Rond at göra höger, men den 2. Vensterom.
När til den ena, af två på hvarandra följande Ronds flera personer
hafves nödiga, är til den andra, att på hvarandra olika, så må de
begge göras til höger. Entwar enkelt Rond, eller ook när en full-
kommen Tour infaller imellan 2de Ronds, så blifwer i begge till 2
fallen Ronden gjord til den högra Sidan.
Alt hvad här säges om Ronds, forftas ook om Moulinet.

under den här tiden. Men på andra sidan kanske det är enklare för de som aldrig sysslat med att tolka danser.

Reglerna är indelade i 4 kapitel. Den första lyder.

1. Allmänna begrep om det väsentliga af den Engelska dans.

När sällskapliga Dansar skal avhålla Kiennares bifall af den nedre Dansekunst, må de nödvändigt vara af den beskaffenhet, at alla, i denna förnöjelsen deltagande personer vid at upføre dem, på en behagelig mätto kan underhållas. Så ofta som våra Baler och andra i

lika hänsikt anstälta församlingar äro blandade af åskådare ock Dansare; ock detta äro de dock i allmenhet; Så begärer begge, med lika rättighet at förnöja sig vid Dansen. Den så kallade Engelska Dansen är i synnerhet beqvem till at uträtta detta. Dansarena blifva genom den spelande, lette och muntre Character, sielfva för-lustade, men åskådarens ögon förnöja sig tillika öfver dansarenas Regellika ock med Musiquens inhåll öfverensstämande bevekelse med hvilka dessa med sina Steg noga afmåla Figurerna i Dansen, således som de vid konst efter musiquen äro föreskrifna.

167 Violino Secondo ad 1. Vide Page 151. No 128.

167

Forte *piano* *Fotte*

piano *Forte*

moll *Piano* *Forte*

172

piano *Forte* *piano*

moll

No 128, Violino Primo

Violino Secondo Page 167.

Forte *piano*

Den Engelska Dans är desutom således inrättat, at så många par personer, som rumet i Danse Saln vill tillåta, tillika kan upföra den.

Kapitel 2 kallas:
Allmänna Hufvud Reglor till den Engelska Dans.

Kapitel 3:
Om den Engelska Danses Retning i allmenhet.

Kapitel 4:
De förnämsta Tourer af detta slaget äro följande.

Varje kapitel i sin tur är inordnade i olika paragrafer. Det hela är en synnerligen intressant läsning och ger nya rön till dansernas utförande.

De första 124 danserna har skrivits på franska. Danserna 125-127 saknas. Det verkar inte som om de någonsin funnits då man inte kan märka några spår efter utrivna sidor i boken. Däremot finns de med i musikdelen. Från och med dans 128 är beskrivningarna på svenska med en del franska namn inblandade.

Vi kan ta en dans som exempel. Det är svårt att välja någon speciell men vi kan ta nr 128. Den har inget namn men den består av sex turer.

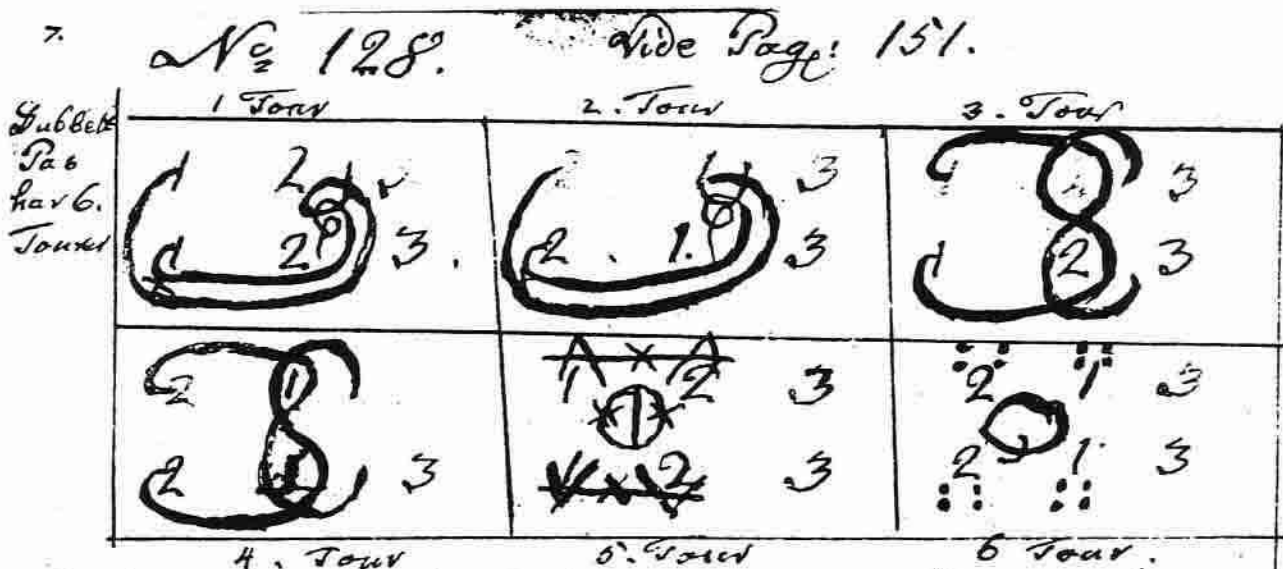
Originalen finns på bild och en ungefärlig översättning skulle kunna bli:

Förklaring öfver de ritade turerne till Dansen nr 128.

1. Tour. Marche en Ronde. Den 1. sta Herre faller af, förer derhos sin Dame med den högra arm, noga efter den i ritningen tillkiennagifvna Linie, midt imellan det 2ra ock 3e par; här svingar han 1 eller 2 gånger i Cirkel omkring sig, förrän de bägge inta deras plats.

2. Tour. Marche en Rond. Den 2dra Hern gör det samma med den 2dra Dame, det 1sta par intager så straxt den lemnade plats.

3. Tour. Passage en Rond. Den 1sta Herre ock Dame faller ner om det 2dra Par, går noga som ritningen visar, det är i form af et 8ta tal, venster om korsvis för hvarannan imellan detta par, ock til at stå imellan det 2dra ock 3die Par.

Förklaring öfver de Ritade Tourerna till Dansen No 128

1. Tour. Marche en Ronde. Den 1. sta Herre faller af, förer derhos sin Dame med den högra arm, noga efter den i ritningen tillkiennagifvna Linie, midt imellan det 2ra ock 3de par; här svingar han 1 eller 2 gånger i Cirkel omkring sig, förrän de bägge inta deras plats.

4. Tour. Passage en Rond. Den 2dra Herre ock Dame gör likaledes denna Tour således , som det 1sta Par har dansat forut.

5. Tour. Reculez; demie Chaine. Begge Herrarna af det 1sta ock 2dra Par, som nu står på Dame Collonien, gir hvarandra en hand, likaså de gent emot på Herre Colonien stående Damer; de går sedan i lika linie 2 pas tillbaka, ock åter 2 pas fram. Härpå falla de så strax i den halfva Chaine hvarvid herrarna ock Damerna koma åter at stå i deras egna Colonier.

6. tour. Det 1sta ock 2dra Par går först 4 Pas marques ock sedan en Rond höger * om.

* Höger heter en Rond af et hvart slags, när jag dansar den til med dansernes högra sida, eller til min venstra hand. Venster kallas de Ronds när man danser tvertom. Man må yttermera iakttaga vid Ronds; at, när flera på hvarandra följande Tourer, innehålla anten en Rond allena, eller i förening med en föregående Tour, som et Anhang, men då till Ronds fordras lika många personer, så är utan undagelse den 1sta Rond at giöra höger, men den 2dra Venster om. När til den ena, af två på hvarandra följande Ronds flera personer hafves nödiga, är til den andra, altså hvarandra olika, så må de begge giöras til

höger. Enhvar enkelt Rond, eller ock när en fullkomen Tour infaller imellan 2ne Ronds, så blifver i begge tillfällen Ronden giords til den högra sidan.

Alt hvad här sägas om Ronds, förstås ock om Moulinet.

Jag vet inte om alla Ni som läser detta delar min glädje över nya fynd men varför inte pröva en sådan här dans till omväxling? Jag kan lova Er mycken nöje och kanske en inblick i en värld som svunnit, en värld när kontradansen stod högt i kurs och dansades av många.

Om Ni vill ha fler exempel kan Ni gärna få det. Det finns sammanlagt över 1500 kontradansbeskrivningar på Dansmuseet. De flesta gäller tiden från 1760 fram till 1820.

Att det inte enbart var i tätorterna som den här formen dansades framgår av de rester som finns kvar när 1900-talet kommer. De danser som har flest omnämnanden i uppteckningar är faktiskt två kontradanser, nämligen Gustafs Skål och Väva Vadmal.

I den bok som jag just berättat om finns huvudsakligen långdanser d.v.s. danser där de dansande är uppställda på två linjer med flickorna i en linje och pojkarna i en annan.

Stockholm i oktober 1992
Henry Sjöberg

Dubbla utmärkelser för Lisa

Foto: Per-Ulf Allmo

Gustaf Wetterstipendiet brukar som bekant delas ut på årsmötet. Så även i år och till 1992 års stipendiat utsågs Lisa Arnerdal, född i Södertälje, uppvuxen i Norrköping och numera boende i Stockholm. Lisa studerar på folkmusikpedagogiska linjen vid Musikhögskolan i Stockholm och är också studentkårens ordförande.

Gustaf Wetterstipendiet fick hon för sina grundliga studier av den östgötska och sörmländska folkmusiken. Hon är känd för att utveckla nya pedagogiska grepp vid utläring av låtar både till barn och vuxna.

Genom åren har storspelmannen Anselm Hellström på Vikbolandet varit hennes förebild och besöken hos honom har varit många och inspirerande. Senaste året har Lisa bl.a haft Christina Frohm som lärare i sörmländskt spel vid Musikhögskolan.

Vid sommarens uppspelning för Zornmärket i Växjö gamla bryggeri fick Lisa Arnerdal det åtrådda silvermärket "för personligt och stilmedvetet spel av östgötalåtar" och kan numera också kalla sig riksspelman. Som en mycket fin gest mot förbundet donerade hon omedelbart pengarna tillbaka till fonden.

Spelmannens dotter

av Ulf Lundgren

En smal månstråle hade letat sig in genom det lilla fönstret och vilade nu på flickans panna. Det fattiga torpet låg rofyllt i den stilla sommarnatten. I kammaren hördes moderns tunga andetag och i vaggan sov lillebror djupt. Men flickan var vaken. Hon väntade som hon alltid gjorde dessa nätter. Hennes ögon vandrade runt det enkla köket och hennes öron lyssnade noga efter varje avlägset ljud. Snart skulle far nog komma hem.

Så hördes på långt håll en skrovlig röst och tunga, ostadiga steg. Ett våldsamt buller kom från dörren som om någon försökte, men inte lyckades, ta sig in. Flickan kröp ner under täcket. Den hon väntat på var här nu men hon ville inte se, tordes inte. Fadern raglade in, svärande över dörrens motsträvighet. Famlade sig genom köket fram till väggen och hängde där upp fiolen på sin spik. Sen grävde han i fickan och fick upp lite pengar vilka han slängde på köksbordet. Med stor möda krängde han av sig stövlarna och rocken och rumlade mot kammardörren. Inne från kammaren hördes moderns ilskena stämma och faderns otydliga svar och ett knak när sängen fick ta emot hans tunga kropp. Allt blev tyst igen en stund tills faderns ljudliga snarkningar fyllde torpet. Men då hade flickan somnat.

Några dagar hade gått. Arbetet på det lilla torpet gick i sina vanliga banor. Slitet på den lilla åkern, skötseln av kon och grisen och några höns samt de små pengar fadern hemförde från sina spelkvällar gav tillräckligt för att klara familjens behov. Man levde fattigt men man redde sig och ibland kunde det bli en slant över till något nytt som fadern förde med sig från marknaden.

I kväll skulle fadern åter iväg till en gård inte långt bort. Man hade skickat bud efter honom då han var en skicklig spelman, en av de bättre i denna trakt.

- Mor, var är far, frågade flickan den dagen, fast hon visste moderns svar.

- Han är väl bortåt bäckforsen, suckade modern tungt.

Dottern tyckte alltid att modern var ledsen och tyst de dagar som fadern skulle ge sig av och spela. Flickan förstod inte varför. Men hon visste att fadern tog sin fiol och vandrade bort mot bäcken redan tidigt på dagen och stannade länge. Utan sin mors vetskap hade hon ofta smugit efter sin far. Gömd bakom en stor sten borta vid forsen hade hon sett hur han spelat oavbrutet och liksom inte hört eller sett något utan bara spelat och spelat. Flickan hade aldrig vågat gå fram till honom, något otäckt och underligt var det med honom.

Det led mot kväll. Fadern hade för en lång stund sedan givit sig iväg. I det sparsamma skenet från fotogenlampan lagade modern några trasiga paltor. Lillpojken sov redan i vaggan. Flickan satt och såg på när modern arbetade. Hon hade varit så tyst och stillsam hela kvällen. Hennes mor hade undrat om något var fatt men inte fått svar. Men nu frågade dottern:

- Mor?

- Ja, mitt barn.

- Mor, vad gör far när han går iväg?

Modern dröjde med svaret och sökte de rätta orden.

- Ja, han spelar på festerna och till dansen, det visste du väl?

- Vad händer på de där danserna?

Svaret dröjde åter.

- Det vet jag inte, lilla du.

Men flickan ville veta. Hon hade bestämt sig. Hon skulle gå till dansen i kväll. Bara mor hade somnat.

Sommarnatten var sval och stilla. Flickan stängde försiktigt dörren efter sig. Hon började att gå sakta, som ville hon ompröva sitt beslut. Rädslan för det okända, stora mörkret höll henne tillbaka men nyfikenheten att en gång få se vad

som skedde där borta på dansen fick henne att raska på stegen. Hon nästan sprang för hon kände vägen väl och hon valde den stora vägen och inte stigarna genom skogen.

På håll hördes larmet och skratten från gården där dansen hölls. Flickan smög försiktigt bakom några buskar och snår för att inte bli upptäckt. Där var huset. Där inne dansade man och genom stojet hördes den livliga musiken från faderns fiol. Utanför vänslades flera par under fnitter och smek. Flickan kände igen några av dem. Lutad mot en vägg satt en man och sov ruset av sig. Flickan blev rädd och hjärtat bultade. Var det på sådana här ställen hennes egen far vistades? I skydd av mörkret tog hon sig fram till huset och kikade in genom ett fönster. Där inne stod dansen med rop och skratt. I värmen svängde par om par i virvlarna och svetten dröp om deras ansikten och skjortorna bar mörka, våta fläckar. Flickan ögon stirrade och rädslan blev större för det tycktes som om ingen kunde sluta att dansa. Som om en trollkraft tvingade alla att fortsätta. Eller var det faderns fiol? Han satt på en stol och stolen stod på ett bord och han kunde se över hela skaran av drängar och pigor. Han spelade som besatt och svetten rann över hans panna och bordet skälvde under hans kraftiga stamp. På var sin sida honom satt två kvinnor och såg beundrande på honom. Mellan låtarna bjöd de honom kyssar och smek och gav honom att dricka ur ett krus. Fadern var berusad och helt gripen av sin spelmanskraft och av dansarnas eggande tillrop. Under ett kort ögonblick möttes faderns och dotterns blickar. Flickan såg rakt in i hans ögon. Men den druckne spelmannens blick var tom och han tycktes inte känna igen sitt eget barn. Flickan gömde ansiktet i sina händer. Hon ville inte se mer.

Plötsligt tog musiken slut och allt folket sprang ut för att hämta frisk luft och läska sina torra strupar.

- Vem är du där borta vid fönstret? Vad gör du här?

Flickan såg förfärad upp. Där stod ett av

dansparen och hon kände igen kvinnan.

- Men är inte du spelmannens dotter, frågade kvinnan.

Flickan svarade inte utan sprang därifrån bort mot skogen utan att se sig om. Hon såg inte sin far som på ostadiga ben vinglade bort mot en grässlätt med en ung kvinna i släptåg.

Flickan sprang så fort hennes ben lydde hem mot torpet och tårarna vällde fram kinderna. Varför hade hon gått till dansen? Varför hade hon velat se detta? Varför måste det vara hennes far som gör så här?

Hemma igen stannade hon utanför dörren. Hon satte sig mot väggen och lät gråten ebba ut. Hon lugnade sig så mycket att hon kunde smyga in igen utan att väcka modern eller brodern. Hon kröp ner under täcket och drog det över huvudet. I natt ville hon inte se eller höra något när fadern kom hem.

Morgonen kom och med den en ny, slitsam dag. Modern var som vanligt tidigt uppe. Fadern sov ruset av sig som han brukade. Även flickan sov länge efter den omtumlande natten. När hon vaknade och steg upp var modern i full gång med att spinna garn. Hon satt i det sköna solskenet mot torpväggen. Flickan satte sig bredvid henne, tyst och sorgsen.

- Hur är det fatt, mitt barn, är du ledsen?

- Jag drömde en otäck dröm, ljög flickan.

- Såå, vad var den om?

- Det vill jag inte tala om.

Efter en stund kom flickans fråga.

- Mor, vad gör far på de där danserna?

- Du vill visst gärna veta?

- Ja, det vill jag.

- Du ska få veta, lilla vän, men först när du blivit lite äldre.

Flickan förstod så väl varför inte modern ville svara. Men det behövdes ju inte. Flickan visste nu. Hon satte sig närmare sin mor och lade armarna om moderns trygga, varma kropp. Modern höll upp med sitt arbete och tog henne i sin famn. Hon kysste henne lätt på pannan. Den klara solen värmdes mot väggen och vinden lekte i trädtopparna.

En intervju med Styrbjörn Bergelt

Foto: Per-Ulf Allmo

Genom sina kunskaper om äldre folkmusik, spelteknik och musikinstrument har **Styrbjörn Bergelt** varit en betydelsefull inspiratör inom folkmusikrörelsen. Han har målmedvetet forskat i dessa ämnen och har gjort flera prisbelönta folkmusikinspelningar; han har lett kurser, spelat i teve, uppträtt på stämmor i Sverige och utomlands och han är en erfaren dansmusiker.

Den här intervjun med Styrbjörn Bergelt gjordes i Stockholm i november 1992. Innan jag redovisar den vill jag försöka ge en personlig - fast givetvis ofullständig - karakteristik av Styrbjörn som spelman:

Han har förmågan att göra musiken rättvisa, att låta den tala själv, att ta fram dess inneboende kvalitéer utan att lägga till och förändra. Han spelar komplicerade polskor på silverbasharpa så att de låter självklara, men han kan också - med hjälp av något primitivare instrument - göra levande och medryckande musik av en enkel låt på fyra takter.

Denna regniga novemberkväll satt vi med allehanda märkliga instrument på bordet framför oss och jag fick svar på ett antal frågor som jag ställde. Så här lät den första:

- Du började din musikaliska bana som orkestermusiker och valthornist. Hur kom du i kontakt med folkmusiken?

- Folkmusiken har ju påverkat orkestermusiken. Vi spelade ibland verk i stil med Alfvéns Midsommarsvaka, och man fick ju i allafall en känsla för att det fanns en svensk folkmusik. Min första riktiga upplevelse av äkta spelmansmusik var faktiskt på en operaturné med Figaros bröllop 1959. På en restaurang som vi besökte tog sig två av orkestermusikerna för att spela Lapp-Nilspolskor. De hade genuin spelmanstradition, och det var första gången jag upplevde rätta klöset i spelet.

Så småningom blev jag intresserad av själva strukturen i folkmusiken - det intresset väcktes när jag höll på med Bela Bartoks pianomusik.

Också genom jazzen fick jag kontakt med folkmusik - jag spelade storbandsjazz med Lasse Fernlöf på 60-talet. Då var det många jazzmusiker som intresserade sig för och använde sig av den svenska folkmusiken - Bengt Arne Wallin, Lasse Gulin m.fl. Men i övrigt hörde man ju inte så mycket av den - det var svårt att få tag på inspelningar.

Bulgariska säckpipslåtar köpte jag däremot på skiva, och de gjorde starkt intryck på mig.

Ja, så kom jag via gammal klassisk blockflöjtsmusik in på spilåpipa. Det bara föll sig så - och då passade det ju bra att spela Älvdalslåtar - polskor och vallåtar.

1968 fick jag tag i min nyckelharpa - en silverbasharpa. Jag lyssnade på Erik Sahlström och på gamla Österbyspelmän som spelade gammalharpa - både på inspelningar och i levande livet: Justus Gille, Viktor Vickman, Joel Jansson.

Den första skiva jag var med och producerade var en inspelning med Joel Jansson. Det var jag och Jan Svanström och ljudteknikern Erik Sandström som gjorde den.

- Tog du intryck av de här traditionsbärarna?

- Ja, det var något speciellt med de gamla gubbarna - de var inte så polerade i sitt spel. Det var häftigt! Så jag spelade nyckelharpa under lång tid.

Från vänster, vasspipa, barkrörflöjt, benflöjt, flöjt av hornstopp och gethornflöjt.

1.

Nafverstad socken i norra Bohuslän. Jfr. Företalet. Stycken häraf höras ock i Helsingland.

Det skall icke vara rådligt, att i skog och mark sjunga denna visa, om ej i nödfall, när ett boskap bortkommit, då man någon gång med dess uppstämmande tror sig kunna återlocka kreaturet, helst om det genom någon "Berggubbes" (jättes) list förmenas varit vill. — Följande berättelse omtalar upphofvet till visan: "Berggubben gick en natt på fältet och jätte sin boskap. När morgonen kom, anlände till samma ställe en vallgosse med sina kreatur, och då Berggubben fick se dessa, sjöng han visan — *dermed ropande sina kor i namn.*"

Men qvädets antyder ock, att Berggubben dermed äfven uppmanade sin boskap, att bortlocka *gossens* kor — att "locka fram mera till mor (kanske Berggubbens hustru) i hål" (i berget, berghålan?); och måhända ligger deri orsaken till visans förmenade, ofvan antydda, kraft.

Du Hihi Hangela,
Borsta Rangela,
Läggete Hari,
Du Käperans Kari,
Du Røjte, Skøjte,
Räcke, Smäcke,
Långt frå!

Kom Ole, Bås,
E' Kämpehack;
Kom Sjölabrand,
Och locke fram mera
Till mor i hål!

Kom ko, kom calf, kom tjura,
Och se de underli' djura!
Kom Socke-Thore
Och Skivers man!
Kom Socke-Thore
Och Stivers man!

Så kom der Socke-Thore lång,
Med hammar' och tång,
Och satte sitt märke på stoltan horn;
Det vållte den Berggubbe skallut.

(Melodien inskränker sig till följande *låt*, som, med få förändringar efter ordens föränledande, får hålla hela visan ut):

1

Du Hi-hi Han-ge-la, Bor-sta Ran-ge-la, Läg-ge--te Ha-ri, Du
Kå-pe-rans Ka-ri, Du Røj-te, Skøjte, Räc-ke, Smäcke, långt frå!

Stråkharp melodi spelad av Hans Renkvist, Ormsö svenskön utanför estlands västkust. Melodi som består av fyra takter, varieras fyndigt, enkelt och helt inom stilen. Detta pågick hela tiden som dansen varade. Lysnaren får en känsla av ett slags evig rundgång fritt från den monoton som anars kunde uppstå.

Jag var med i en grupp som hette Nordingarna - där också Christina Frohm var med. Den var inspirerad av Henry Sjöberg och hans uppteckningar av polskedans. I Nordingarna dansade man helst polskor, det var det som kändes intressantast. Det var alltså i Stockholm som det här började och det genererades ut därifrån. Här blev man uppmuntrad att spela silverbasharpa. Dansarna tyckte att det var ett bra dansmusikinstrument, och jag tog medvetet ställning för ett äldre spelsätt.

- 1982 blev du riksspelman "för stilmedvetet spel av traditionella låtar på stråkharpa". Hur började det?

- Samtidigt som jag ägnade mig åt silverbasharpan började jag bygga stråkharpor lite för mig själv. Det var Otto Anderssons bok om stråkharpan som gav inspirationen. Det är också ett särskilt slags utstrålning från ett instrument som hängt med sedan medeltiden och ända fram i vår tid.

Läsandet och byggandet ledde fram till musiken. Vad hade man spelat? Sedan kom jag i kontakt både med finsk och estnisk tradition, och jag träffade två traditionsbärare, båda uppväxta på Ormsö: Johannes Österberg och Anders Vesterberg. Båda kunde bygga och Österberg kunde också spela. Jag intresserade mig också för den äldsta finska musiken. Mycket finns upptecknat och inspelat - både stråkharpemusik och kantelemusik. Och därför kom jag också att syssla med den äldsta, enkla kantele.

Och på den vägen är det. Jag har forskat vidare i stråkharpans förhistoria och har också byggt

stråkljror. Det är instrument som jag har gjort efter arkeologiska fynd och rekonstruktioner. 1949 hittade man en stråkljra i Danzig. Den är till formen en kantele, men den har också karakteriserats som en bredhålig stråkharpa. Här är man ju på osäker mark - man vet inte vad som spelats - men de gamla finska melodierna passar bra.

- Vilken är den äldsta musik som du sysslat med?

- Ja, det är nog den musik som är knuten till den finska, femsträngade kantele och den finska stråkharpan. Det är den äldsta bevarade instrumentalmusiken i Skandinavien. Melodierna har starkt samband med sången. När det gäller de äldsta melodierna har man knappast gjort någon skillnad mellan sång och instrumentalmusik.

- Finns det så här ålderdomlig musik i Sverige?

- Det finns inte lika mycket upptecknat som i Finland - ja, hornlåtar är det visserligen gott om. Den troligen äldsta melodi man hittat är en vall-sång, tryckt hos Dybeck i Vallvisor och hornlåtar 1848 - och i våra dagar ananalyserad av t.ex. Sverker Ek och Carl-Allan Moberg. Också den underliga texten måste ha gamla anor.

- Vad tycker du är utmärkande för den äldsta musiken?

- Låtarna är kortfrasiga, ofta bara ett par takter som upprepas - men med olika genomgångstoner och slutfall. Melodin upprepas inte slaviskt utan med små variationer. De kan ha spelats eller sjungits med text.

Instrumentets begränsningar - det gäller t.ex. hornlåtarna - kan ha påverkat melodin. Den kan också ha formats av den medeltida tonaliteten - av kyrkotonarterna.

- Vad tycker du då är utmärkande för ålderdomligt spel- och sångsätt?

- Det är inte så lätt att svara på. Man kan nämna bordunspelet - med medljudande strängar eller toner. Och när det gäller stråken så är det mycket skilda stråk, kortare stråk - struttigare spelstil. Man använde inte stråken som en konsertmusiker. Idag hör man knappast folklig spelstil på fiol.

Melodiskt använde man ofta en svävande skala: tersen kan vara mellan dur och moll, kvarten för hög, inledningstonen för låg. Även sexten är för låg; bara grundton, oktav, kvint är rena.

I sången var det på samma sätt - med svävande intervall. För övrigt andades man lite var som helst när man sjöng, inte nödvändigtvis på "rätt" ställe, utan kanske mitt i en fras, på ett sätt som påverkar takten. Även blåsare gjorde så, man andades var som helst. Sväs Anders, som spelade spilåpipa, är ett bra exempel.

För övrigt sjöng man rakt, och inte så skolat som nu. Vibrato hade man inte, och magstöd tänkte man inte så mycket på, men jag talar här inte om en så speciell teknik som kulning...

Det finns förstås mycket att säga, men det bästa är att lyssna på äldre inspelningar och göra egna iakttagelser. Men man måste vara kritisk vid urvalet. Det finns t.ex. lackskivor från 20-talet som inte är så bra exempel på folklig spelstil. Det kan vara estradspel, fort och virtuost - ett slags moderniserat spel. Man gör det intressantare genom att spela fort.

»Trepatska».

Impilahti, Koirinoja.

Väisänen, SKS 619, ph. 130 a.

Feodor Pratsu.

$\text{♩} = 152-160.$

Exempel på stråkharp melodi från Karelen spelad av Fedja Pratsu. Tvåtaktstema först repeterat tre gånger vilket sedan upplöses i fritt varierande fram till 3/4 takt- en som bildar övergång till nya förvandlingar över den pumpande rytmiken. Melodin är transkriberad från fonograf av Armas Otto Väisänen vilken också var den förste folkmusik upptecknaren som använde fonograf. Fonografrullarna är i de flesta fall i allafall den här helt nedspelade. Att föra ned melodin till noter kan ju inte ha varit lätt med tanke på det höga tempot.

- Vilken stil skall man lägga sig till med när man spelar själv?

- När det gäller stilen är det fråga om ett eget val. Man måste välja vad man helst vill göra med sin musik, välja om man vill lägga sig sist i traditionskedjan eller söka sig tillbaka till äldre spel- eller sångsätt.

- Vart är du på väg själv, med din egen musikutövning?

- Jag skulle vilja få grepp om den äldsta musiken - få ihop allting till en hållbar idé. Jag har gjort allehanda små instrument som har använts i gammal tid: benflöjter, horntopp, barkrörspipor, bensnurra, gethorn. Mungiga håller jag också på med. Jag har förresten medverkat i Kajsa Lunds inspelning "Forntida klanger".

Det som föresvävar mig är att sätta in de här ålderdomliga instrumenten och presentera dem i en tänkbar, naturlig ljudmiljö - gärna också med texter, som kan ge nutidsmänniskan glimtar av ett ålderdomligt kultursammanhang. Det kan ha något att ge människan idag, något som kan berika hennes musikaliska världsbild. Det finns ett intresse för historia idag, och själv är jag fascinerad av historien. När vi nu närmar oss år 2000 kommer väl också frågan: Hur lät det för tusen år sedan?

Det blir naturligtvis en tolkning - inte vetenskap - men det som jag vill göra är att sätta kött på benen, där musikeologernas fantasi tar slut...

Intervjuare: BERNT OLSSON

Runosävelmään sukuisia.

Kesälahti, Humuvaara.

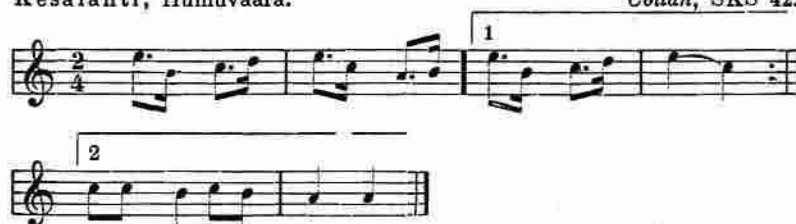
Collan, SKS 41.

Exempel på runomelodi spelad på tvåsträngad karelsk stråkharp (Jouhikko). Utgår från a landar på h. Andra gång samma, landar på a.

Kesälahti, Humuvaara.

Collan, SKS 42.

Här ex på något större fras 4 takter där sista 2 varieras. Detta går runt med försiktiga variationer.

Vaivainen poika. *)

Suistamo, Maisu.

Väisänen, SKS 683; Ka (prl. 61, 32-3). **)

Teppana Jänis.

$\text{♩} = 132.$

»Voi minä, voi minä, vaivane poiga!« »Mikä sinä, mikä sinä, polone poiga?»

(jatko: sanat sopimattomat)

Teppana Jänis variationer över runosången "Voi minä vaivane poiga" (oj mina stackars pojkar). 5-strängad kantele.

Foto och musikkommentarer:
Styrbjörn Bergelt

Börje Wallin

Söndagen den 9 augusti 1992 kom budet att Börje Wallin avlidit.

Dödsbudet var väntat. Börje hade varit mycket sjuk en längre tid. Ändå är det svårt att förstå att han är borta för alltid.

Börje Wallin var en av de stora entusiasterna. Han var en forskare som förenade vetgirighet och uthållighet med ett stort mått av kreativitet.

Börje Wallin har betytt mycket för folkdansen, inte bara i Skåne utan i hela Sverige. Saknaden är stor bland alla som personligen fått ta del av hans stora kunnande. Vi som varit med kan aldrig glömma hans enkla, lekfulla sätt att inviga oss i dansens mysterier.

Detta kompletterat med hans stora generositet. Det var en självklarhet för Börje att försöka hjälpa alla som kom med frågor och funderingar. Det här medförde att hans arbetsbörda tidvis blev alldeles för stor men jag upplevde aldrig att Börje blev stressad. Tvärtom, han kände glädje över det stora intresse som visades hans arbete.

Börje Wallin hade en vision ! Att presentera den skånska folkliga dansen i bokform. Två böcker blev klara: Gamla Dansar i Skåne: Engelskor och Gamla Dansar i Skåne: Tävlings- och skicklighetsdanser. Två fanns under arbete. En bok om kontradansen samt en om polskedansen i Skåne.

En av Börjes sista önskningar var att de resterande böckerna skulle bli klara.

Det bästa sättet att hedra Börje Wallins minne är att uppfylla denna hans önskan.

Stockholm i augusti 1992
Henry Sjöberg

UPPROP !

Börje Wallins Minnesfond har bildats för att i första hand trygga den postuma utgivningen av Börje Wallins böcker.

Om Du vill vara med så kan Du stödja detta genom att sätta in en summa på postgiro 20 39 08 - 9. Märk talongen Börje Wallins Minne.

Helsingborg den 21 augusti 1992

Familjen och Vännerna

Arne-Bertil Bjunge har avlidit

Han var en välkänd profil i Sverige inom den folkliga dansen. Arne-Bertil deltog i många danstävlingar med sin fru Ingegärd. Han anordnade själv tävlingar samt var engagerad som dansdomare, uppskattad och kunnig.

Mest känd i Sörmland var Arne-Bertil som världsmästare i "Gubbstöt". Titeln erövrade han i Malmköping 1976. Sedan 1977 har Arne-Bertil dokumenterat denna tävling fram till 1991.

Arne-Bertil var levnadsglad, entusiastisk med humor och glimten i ögat. Han var en skicklig dansare som med dessa egenskaper medvetet företrädde och förde den folkliga danstraditionen vidare.

En God vän och Broder har lämnat oss. Vi bevarar minnet av Arne-Bertil med tacksamhet.

Sören Olsson

VISKURS

i Gnesta 13 februari 1993

Vi sjunger ur våra fina Visböcker I,II och III
Vi djupdyker i arkivet och lär oss visor både till lyst och funktion

Lärare blir

Anita Hedlund och Christina Frohm.

Anmälan och upplysningar:
Robert Persson, telefon 08 - 94 64 90
Boforsgatan 23, 123 46 Farsta

Fröken Julie som folkdansdrama

Till folkmusik- och dansåret 1990 presenterade jag och Svensk Folkdansensemble ett dansdrama som byggde på August Strindbergs drama "Kronbruden". Då det åter blev dags att genomföra en ny produktion, blev det ännu en gång Strindberg som försåg oss med ett motiv. Denna gång blev det ett av hans mer kända dramer, "Fröken Julie".

Liksom inför "Kronbruden" kände jag att jag var tvungen att göra mitt eget drama med utgångspunkt från texten och inte göra ett dansdrama som följde texten mening för mening. I arbetet med "Fröken Julie" hade jag dessutom att brottas med min bild av fröken Julie, som jag fått av olika uppsättningar jag sett. Jag läste texten ett otal gånger och försökte förstå vad som hände och varför. Jag sökte också efter vilka scener som var viktiga för dramat och vilka som kunde strykas utan att förändra handlingsförloppet.

I Strindbergs drama utspelas hela händelsen i köket och där berättas det om olika händelser som någon varit vittne till.

Eftersom dans är en konststart i nuet går det inte att låta någon berätta om något som hänt/händer utanför scenen. Jag lät därför Jeans berättelse om hur fröken Julie tvingat sin fästman hoppa över ridpiskan bli en egen scen i en första akt, som inte finns med i Strindbergs drama. I denna första akt valde jag också att försöka presentera Julies miljö och de normer hon styrdes av. På samma sätt fick Jeans berättelse om vad som utspelats på logen och frökens uppträdande där, bli en egen scen i andra akten.

I "Fröken Julie" möter två sociala skickt varandra, något som jag kände var viktigt i dramat, förutom motsättningen manligt-kvinnligt. Fröken representerar det härskande samhällsskicket, Kristin och Jean "folket". Jean skiljer sig från Kristin genom att han strävar att förändra sin ställning i samhället och i sitt uppträdande pendlar mel-

lan olika normer, den härskande-tjänaren.

För att få fram denna skillnad i status valde jag att låta de olika klasserna få dansa olika repertoar och stil. För några år sedan var jag med och höll en kurs på danshögskolan i 1800-talets sällskapsdans. Under denna kurs gick jag igenom de tryckta dansböcker som utgavs i Sverige under 1800-talet. Förutom information om hur dansläraryrket tyckte att man skulle dansa, gavs en mängd annan information om hur man som väluppfostrad skulle bete sig. Dessa kunskaper kom nu väl till pass. I första akten, där jag lagt till en bal på fröken Julies slott, använde jag mig av dessa kunskaper. På denna bal använde jag mig av danser jag funnit i framför allt Gjörckes dansbok från 1850 och Axelina Apelboms dansbok från 1888. I scenen med fröken Julie och hennes fästman och i entren till balen använde jag många av de mazurkasteg och några av de mazurkafigurer som Gjörcke beskriver, en mazurka som skiljer sig helt från vad vi folkdansare känner som mazurka. Promenadpolonäsen använde jag i det närmaste exakt som jag tolkat den. Apelboms vals använde jag i en koreografi som bygger på Vals Mignon, av Lanciär kadrilj använde jag en tur som den är och två turer använde jag på så sätt att jag bröt upp dem i olika beståndsdelar och använde dem fritt och lät dem skildra det sociala umgänget under balen. Jag gjorde även en egen koreografi med utgångspunkt i en av Apelboms Kotiljongturer. Turen heter "I Cirkus" och utföres med herrarna på käpphästar och damerna försedda med piskor. Jag såg här en möjlighet att anspela på uppgörelsen mellan fröken Julie och fästmannen. Denna tur lät jag gå över till polka där jag med hjälp av olika polkaturer skildrar konflikten mellan fröken och hennes fästman och övriga gästers reaktioner. Som avslutning på balen dansar gästerna galopp, som bygger på Gjörckes dansbok. ▶

I kontrast till fröken Julie och hennes värld står Kristins och Jeans, där använder jag mig av den folkliga dansen. Schottis, polka, olika polskeformer och snoa är de former jag använt mig av. För att visa Jeans vilja att lämna sitt liv låter jag honom under dramats gång ta upp mer och mer av fröken Julies rörelsemönster. Efter förförelse-scenen har fröken förändrat sin dans till att mer likna Jeans och Jeans till att likna frökens.

Eftersom jag vill skildra ett dramatiskt skeende kan jag inte använda danserna som de är upptecknade, utan måste hitta nya sätt att använda danserna. I t ex öppningsscenen som skildrar Jean och Kristin har jag enbart använt bakmes och pols som utgångspunkt. Det jag gör när jag börjar arbeta med

en sådan scen är att jag undersöker vilka variationsmöjligheter jag kan hitta i att utföra ett bakmes steg: rytmiska-, tempo-, taktarts- och riktningsförändringar, lägga till rörelser med överkropp och armar, använda rekvisita (i detta fall en dammvippa) och stiliseringar. Sedan prövar jag mig fram och ser om det jag vill säga blir tydligt eller ej. Ger man sig tid och vågar släppa på sina hämningar upptäcker man vilken ofantlig variationsmöjlighet det finns i endast en dansform. I detta har jag också funnit att den största svårigheten har legat för mig, att inte låta kunskapen bli begränsande utan en källa att ösa ur i ett fritt konstnärligt skapande.

Bert Persson

En höjdpunkt i mitt folkmusikliv

Detta hände sig för några år sedan på spelmannsstämman i Bingsjö. Jag hade under några somrar kuskat runt på olika spelmannsstämmor i mellersta Sverige och det hade lärt mig en hel del. Jag hade fått lära mig mycket om folkmusik, tyckte jag. Jag hade lärt mig att stämmorna inte nödvändigtvis behöver vara endast mellan 13-16 en söndagseftermiddag. Nej, det kunde vara hålligång 24 timmar om dygnet i flera dagar. Jag hade lärt mig att det viktigaste inte var scenspelet utan att kuta runt på området och spela med olika spelmän, träffas och byta låtar. Det var också så att ju fortare man kunde spela en låt, desto bättre spelman var man. Och det skulle gärna låta mycket! Helst skulle man ha med gitarr och kontrabas. Det fanns många duktiga dragspelare, men det fick man inte tycka! Dragspel var fult!

Den här dagen hade jag travat runt på denna gigantiska pic-nic, som ju Bingsjöstämman har blivit, bland turister med filtår, campingbord och potatissallad med rostbiff och rödvin och en fiollåda, som i bästa fall innehöll en fiol. Det var mycket musik att lyssna till - av alla de slag, ska sägas - men hela tillställningen ingav mig en känsla av oro och rastlöshet. Jag sökte något men kunde inte komma på vad det var.

Senare på natten återkom jag till området. Klockan hade passerat midnatt med nästan ett par timmar. Pic-nicen var för länge sedan slut. Allt, som fanns kvar, var ölburkar, tomflaskor och en och annan papperstallrik, som fladdrade iväg i vinden. De som inte var på logen, hade gått och lagt sig. Då plötsligt hörs några spröda fioltoner i luften. Jag lyssnar varifrån de kommer och upptäcker två fiolspelmän, som står och spelar några finstämda polskor på kullens krön. Borta var stojet och larmet. Här härskade en förtätad stämning. En intensiv kontakt mellan dessa två. Och runt dem stod vi, tio, kanske tjugo personer, och bara lyssnade. Alldeles tysta! Inget prat. Inga applåder. Bara stillhet och ro. Och ovanför oss en klar stjärnhimmel. I luften en sval sommarnattsbris. I sanning en magisk stund. Allt var plötsligt självklart. Detta hade jag sökt. Och här var det, uppenbarat för mig.

Jag har gömt den här stunden på ett säkert ställe. När jag nån gång är ledsen eller nedstämd tar jag fram den. Den är en absolut höjdpunkt för mig och ett värdefullt minne.

Leif Johansson

Surt, sa spelman om folkmusiken

Vi som blev folkmusikaliskt skolade vid spelmansförbundets kurser under Gröna vågen kan bli något konfunderade när vi möter äldre spelmän som inte spelar "polskestråk" och inte heller vet vad en lång tvåa är, eller i varje fall inte bryr sig om det. Att det sedan låter bra ändå borde man kanske fundera lite mer över. Men det beror knappast på att vi andra gått dåliga kurser eller varit obildbara elever. Det är bara så att för en del spelmän har det här med stråken, "polske-", "tvåa" etc. alltid med ändå, de har helt enkelt inte tänkt på det och därför har det heller aldrig varit något problem.

En sådan spelman är Torsten Åhbeck, född vid Marieberg ovanför läggstbacken utanför Mariefred.

Vem är då Torsten Åhbeck? En känd kuf som ingen vet vem det är, säger en av hans spelkompisar. En lång, smal räkel som snackar mycket men använder språket som man ska, säger andra.

Spelmansvals nr 2 efter "Gamle Kreitzen". Spelad av sonen Bertil Kreitz, Mariefred.

När Torsten var 11 år "tjatade" han sig till sin första fiol (Pappa blev nog rätt glad över att jag ville spela!). Ganska snart var det dags att visa upp sitt spel för släkt och vänner eftersom fars femtioårsdag råkade infalla i samma veva. Melodin, hans första och som han då höll på att lära sig, hette typiskt nog "Dragspelets svajiga sång" men lille Torsten hade bara hunnit lära sig spela på en sträng så melodin blev något svajigare än vad som var meningen (Jag fick tidigt börja spela i läge!).

Efter en tid med klassiska ambitioner där bl. a. Beethovens F-dur romans fanns på repertoaren, blev det spel till folkdans tillsammans med Bertil Kreitz, Mariefred, son till "gamle Kreitzen" d. v. s. Carl Kreitz, violinist och spelman, född på 1890-talet. Kreitzen hade många låtar och Torsten fick lära sig flera valser och hambor efter honom.

Torsten Åbeck har växt upp med mycket musik omkring sig. Hans far spelade visserligen inte något instrument men trallade och visslade den folkliga repertoaren från strängnäs-

trakten och Mariefred. Dessutom var han kollega på Kgl. Telegrafverket med spelmannen Nils Gustafsson, "Barrskogs-Nisse", från Gnesta som förresten stod för dansmusiken på ovan nämnda femtioårskalans tillsammans med en annan telegrafare, Sven Svensson från Strängnäs. En annan god vän var spelmannen Nils Erik Vickman, född i Taxinge. Han bodde sedan länge i Södertälje men kom då och då och hälsade på vid Marieberg. Han tyckte Torsten hade en bra fiol och de spelade ibland tillsammans. "Spela du så sekunder jag", sa Vickman.

Där fanns också en moster Lisa i slakten som kunde många visor och vispolskor, bl. a. en räknevisa med omiskännlig likhet med Lille-Gustafs polska, känd allspelslåt i Sörmland (Det var bara ett stenkast från Aspö!). Dessa hade hon efter Torstens morfar, Oskar Fredrik Falk, livrékusk och tillika urmakare under greve Posse på Taxinge-Näsby, som (påstås det, säger Torsten) även var fiolspelman.

"Morfars räknelära", avlyssnad 1929. Text: Ett å tjuugo å två å tjuugo ... osv.

Torsten Åbeck har under sitt spelmansliv aldrig varit fast knuten till någon spelgrupp eller spelmanslag. Men när det gäller musik uppstår som alla vet, ibland de mest oväntade kombinationer och effekter. Som när Torsten under en lägervecka i Rättvik med sin skolklass (årskurs 9) hamnade i Pål-Olles kök i Östbjörka och spelade dalalåtar med Pål-Olle, John Frisell och Göras Anders Persson. Eller när han tillsammans med södertäljespelmannen Lasse Bohman och sönerna Larshåkan och Stefan fick en älgstek i gage av baron för en spelning på Hedlanda loge. Fast det var efter nyckelharpans inträde i den åhbeckska familjen vilket är en historia för sig:

Torsten hade önskat sig en golvlampa i julklapp och hustrun Mary och yngste sonen begav sig ut på stan för att handla. I musikhandlaren Harry Anderssons skyltfönster i Södertälje hängde en underlig tingest. Den såg ut som en fiol men bara nästan. Efter rådslag mellan mor och son och välvillig in-

formation i affären bestämdes det att Torsten skulle få nyckelharpan - det var nämligen en så'n - i julklapp i stället (Det var inte lika banalt som en golvlampa!). Och när han på julaftonen började sprätta upp pappret runt "golvlampan" med en nötknäppare skrek alla: Akta!! och Torsten fann sig oväntat närmare en nyckelharpa än han någonsin varit förut. Men tyvärr fanns det ingen stråke med, så på annandagen for Torsten in till Lasse Bohman i Södertälje som byggt den för att inhandla en stråke och lära sig stämma harpan. Där träffade han också Thure Enberg - en välkänd södertäljespelman - och så var den bekantskapen gjord.

När man sitter och talar med Torsten gör han gärna samtalen till en slags berättelser där det finns både historisk bakgrund, retoriskt kåserande och en avslutande, ironisk knorr d. v. s. helt enligt den klassiska traditionen. Torsten Åbeck kan sitt språk och vet dess värde och är naturligtvis som många sörm-

Hambo efter "Gamle Kreitzen". Spelades ursprungligen i A och E.

ländska spelmän, också medlem i Nya Tungomålsgillet (Jag borde vara lite mer aktiv och kanske skriva något i medlemstidningen!).

Sedan 1985 är han medlem i folkmusikföreningen Lästringe Låtar och numera också i Totte Hultmans trio. Men när jag frågar honom om hans musiksmak glider han undan. Fast när det gäller folkmusik vet jag att han ibland under spelets gång gärna lutar sig mot den som är bakblåsare och väser: "Spela nå't riktigt surt!" Svensk folkmusik ska kanske ha inslag av både svett och barbari i varpen för att den musikaliska väven ska bli riktigt hållbar.

Torsten komponerar också och vill kanske därför inte bli "katalogiserad". En av hans kompositioner handlar förresten om avhäst-

ningen på 1960-talet och heter följdaktligen "En hovsam kampsång". Den är ganska berömd i Norrbotten genom äldste sonen Lars-håkan som är musiker, musiklärare och musikförläggare i Umeå (Han har läst på Musikhögskolan och vet att musik är "furt" ibland!)

Att spela med Torsten Åhbeck är ungefär som att samtala med honom. Musikaliska överraskningar och infall. "Han spelar efter gammalt", som en annan spelman sa en gång. Som om det skulle vara så märkvärdigt. Men det låter i alla fall bra och känns definitivt äkta.

Stig Norrman

Från vetenskapens värld

av Stig Norrman

Rykten kan spridas med vindens hastighet. Lika snabbt ändras också dess innehåll; av en stukad tumme kan det bli amputation eller ond bråd död i slutändan. Man kan fråga sig varför det blir så. Beror det på vår fantasi eller på vår kulturs längtan efter det skräckblandade underhållningsvåldet.

Rykten är ju alltid "sanna". Liksom ryktet berättas också sägnen med anspråk på att bli trodd. Vem hade inte hört talas om Råttan i pizzan redan innan Bengt af Klintbergs bok kom ut. Eller Hönsen i vardagsrummet. Till skillnad mot sagan berör sägnen (och ryktet) vår vardagsvärld och innehåller ofta person- och ortsanknytningar. Säg den bäck, å eller annat strömmande vattendrag i vårt avlånga land där inte näcken funnits. Eller bäckhästen eller forskarlen eller strömkarlen eller kvarngubben eller ... som också kunde vara på strandängen, sjöstranden, badstranden, bykbryggan, i kvarnen eller t.o.m. bland gårdshusen. Benämningar och platser skiftar inte bara beroende på vem som berättar utan också i vilken del av landskapet eller landet det berättas.

Likadant är det med låtar. En bra låt kunde i det gamla bondesamhället spridas, om inte

Hur låter ni egentligen, människa?

med vindens hastighet så nästan lika snabbt. Att låten sedan i slutändan kommit att låta väldigt olika den komponerade ursprungsmelodin beror definitivt inte enbart på spelmannens dåliga minne utan snarare på vilka vägar den gått och var någonstans i landet den slutligen hamnat. Man kan fråga sig vad förändringen beror på. Är det spelmannen som kreativa konstnärer som omskapat melodin efter eget huvud eller är det den musikaliska dialekten i den lokala kulturen som är orsaken? Eller varför inte den språkliga dialekten?

Många har frågat sig var någonstans i en spelmans huvud som folkmusiken sitter. Tyvärr finns det inget (folk)musikcentrum i vår hjärna men däremot "strukturer" som aktiveras av musik och som ligger i anslutning till de delar av hjärnan som har med talet att göra, talcentrum. Därmed slås man omedelbart av tanken att om det finns förbindelser mellan dessa strukturer och talcentrum så är det inte så konstigt om en sörmlandslåt spelas olika i Norrbotten eller Skåne. Och här har vi kommit in på en av orsakerna till att den här artikeln skrivs.

I augustinumret 1992 av den amerikanska tidskriften *Scientific American* har Diana Deutsch, professor i psykologi vid University of California i San Diego, visat hur ovanliga tonföljder och samklanger uppfattas olika beroende på vilket språk eller vilken dialekt vi talar. Det skulle här ta för stor plats att referera hela artikeln men några exempel kanske kan vara av intresse.

Deutsch redogör för tre olika experiment som hon och hennes medarbetare utfört för att visa olika, vad hon kallar, "musikaliska paradoxer"; tritonuspardoxen (tritonus = exakt en halv oktav), halvtonspardoxen och den melodiska paradoxen. För att undersöka tritonuspardoxen fick en grupp lyssnare höra en samklang av enbart D (i olika oktaver) följt av en likadan samklang av enbart G#. Vid halvtonspardoxen fick lyssnarna höra två samtidiga toner, D# och G# som följdes av en kvint, D och A, medan den melodiska paradoxen innebar avlyssning av flera samklanger, "melodier", i följd. Lyssnarna skulle sedan redogöra för hur de uppfattade samklangererna i förhållande till varandra inom det totala tonomfång som användes. Lätt eller svårt? Läsaren kan ju själv prova genom att låta någon spela motsvarande på ett piano. Svårigheten ligger i att

placera "testklangerna" i förhållande till grundtonen i den oktav som känns hemtam.

Hur blev då resultatet? Ja, inte blev det några entydiga svar från lyssnarna. De intervall eller tonföljder som en del uppfattade som nedåtgående, uppfattade andra som uppåtgående. De tonföljder som uppfattades som uppåtgående i en tonart kunde uppfattas som nedåtgående i en annan o.s.v. Dessutom visade experimenten att förmågan att känna igen en viss ton eller ett tonmönster var tonartsberoende. Även bland de som inte hade absolut gehör kunde många avgöra om välkända musikstycken eller delar av melodier spelades i rätt tonart, kändes "rätt", eller inte.

Deutsch gjorde också en kompletterande undersökning med två dialektalt skilda grupper inom samma språkområde, en grupp från Kalifornien och en annan från södra England. Det visade sig då att de båda grupperna uppfattade exempelvis tritonuspärsparadoxen på helt olika sätt och generellt visade det sig att när den ena gruppen "hörde" en nedåtgående tonföljd uppfattade den andra gruppen en uppåtgående.

Hur skall man nu tolka detta? Diana Deutsch menar att det beror på hur vi talar, på vår språkmelodi, på de enskilda "tonernas" relationer inom röstens tonläge. Den mänskliga hjärnan tycks reagera så att toner (och bilder och lukter med för den delen) som "liknar" varandra kopplas ihop till skillnad mot de som ligger långt ifrån varandra. De toner och klanger vi hör och som liknar de toner och klanger vi har i vårt språk upplevs som hemtama och något vi förstår oss på.

Eftersom sättet att tala speglar våra känslor (Diana Deutsch tycks bekänna sig till tron på musik som känslornas språk), menar hon att inte bara vårt språk utan också dess dialekter således har betydelse för hur vi uppfattar toner och klanger och deras relationer till varandra. Däremot tycks inte röstomfånget eller röstläget (om vi är sopranner eller basar) ha någon betydelse. Dessa egenskaper är medfödda medan däremot språkmelodin och språkets "tonmönster" är något vi lär oss i den kultur vi växer upp i eller vistas länge i.

August Strindberg som var nyfiken på det mesta här i världen, hade naturligtvis upptäckt sambandet mellan musik och språk långt före professor Deutsch. I en novell publicerad i AT den 2 januari 1911 skriver han angående språkets olika ljud och toner:

Hörde allt!

"Men vi begagna också tonsteg utan att tänka på det. Märken följande dialog:

- Har du hört att X. är dö'?
- Dö'? (förvånad, tvivlande, frågande; en kvint högre).
- Dö! (bekräftande den sorgliga underrättelsen, en oktav lägre).
- Dö! (uppreparande, begrubblande, en ters lägre).
- Dö! (avslutande, en ters lägre).

Finnar, gottlänningar, dalkarlar begagna stora intervaller, sjunga (liksom italiennare). Våra 'bildade' klasser sjunga icke utan röra sig på ett par toner, vilket anses låta monotont, men 'bildat', dock åstadkommes färgverkan genom satsaccenten. Men i upprört tillstånd, i vrede, särskilt, kan intervallen stiga över en oktav."

Strindberg utvecklar sedan resonemanget och menar, att om man kunde sätta musiken till våra dialekter skulle man få fram den ursprungliga folkmusiken.

Huruvida Diana Deutsch och August Strindbergs förklaringar har betydelse för hur vi uppfattar, förstår och värderar musik, och hur vi utför den, återstår att se. Onekligen var det så i det gamla bondesamhället att man favoriserade en viss typ av musik beroende på språk, kultur och geografisk bakgrund. Idag när en ny låt - och ett nytt språk - sprids med ljusets hastighet genom radio och TV är det lätt hänt att både musiken och språket blir utslätade.

Hoppas låtarna även i fortsättningen får vandra genom många kreativa spelmän och tonfyllda dialekter innan de når sin "slutstation".

Polskans skönhet ...

POLSKANS skönhet är den samma som dissonansernas i musiken. Man försöker här likasom att slita sig ifrån hwarandra, och nöjet består deruti att armarnes band ändock är starkt nog att hålla en tillsammans. Att påse är Slängpolskan en rätt rolig, ehuru icke wacker, dans, särdeles bland bondfolk, emedan dessa dansa den dels med en sådan hjertans munterhet och dels med wissa klassiska snärtar med benen, som gifwa den ett eget humoristiskt behag. Hanbopolskan är en variation af wals mest lämplig för dem som hafwa öfvermått af krafter, och föröfrigt walsen långt underlägsen i grace. Polskan är i allmänhet icke en dans af första rangen, emedan den hufwudsakligen går ut på att göra oss yra i hufwudet, hwilket wiss-

ligen kan ega sitt behag likasom att dricka sig pirum, men dock icke är af något ädlare och finare slag. - Se här huru Stagnelius låter en flicka beskrifwa denna dans:

"Hjerta möte nu med hjerta göre!
Lyft mig högt i ditt famntag snärd.
Ej min fot wid jordens grunder röre,
Heligt smord till en himlafärd.
Hör du flöjtens ton?
Se ljusens klara sken!
Männ wi ej swäfwä re'n?
Festens skaror som Englar stå
I Högtidsskrud omkring de sälla två."

Så skriver signaturen "D" i Eos 1839.

B.O.

Nº 103. Allegretto.

160 Polskor, Visor och Danslekar, upptecknade i Södermanland 1823 - 1835 samt satta för piano-forte af A. G. Rosenberg.

Nº 107. Allegretto.

Inspirationsdag i Sparreholm

Folkets Hus i Sparreholm.

Birgitta Olsson huserar i köket.

Lördagen den 28 november samlades en grupp spelmän och dansare för en inspirationsdag. Det var grått och regnigt när samlingen skedde kl 9.00 på morgonen. Det startade med kaffe "stämning" och några inledande ord innan allspelet och alldansen tog vid. Det var ca 40 personer vid start, under dagen kom fler och fler att strömma till. Första punkten var "Musik

Leif Johansson och Ingvar Andersson i "köket".

i köket" och köket som kulturhärd. Leif Johansson och Ingvar Andersson hade hand om denna punkt. De spelade och berättade om hur köket hade varit den centrala samlingsplatsen under många århundranden. Hur spelmanen övade i köket tills han ansåg att han hade fått karaktär på låten. Han testade den sedan på några dansande för att se om den fungerade. Stämning innan aktiviteterna börjar.

Medlemsmärken!

Snygga medlemsmärken i brodyr eller emalj skall inte kosta skjortan! Vi tillverkar Ditt märke precis som Du vill ha det.

* Låga priser! * Hög kvalitet! * Inga verktygskostnader!

Vi säljer även 21- och skraplotter till lågpris!

EXCENTRIC
AKTIEBOLAG

08-99 91 90, Box 2041, 125 02 Älvsjö

eller om den behövde bearbetas mera för att bli den dansbara låt han önskade den skulle vara. Sören Olsson, John och Eva Hammarberg spelade låtar från Jämtland på två fioler och munspel. De berättade om musiken i det Jämtländska köket. Hur de fick lära sig som barn att hjälpligt spela och dansa innan de fick lämna gården för att de inte skulle hitta på något annat tok när de kom ut i bygden. Köken i Jämtland var stora så där kunde man även dansa.

Arne Blomberg visar video.

Punkten Spelmansstämmor började med två allspelslåtar som Evert Lindberg ledde. Arne Blomberg hade hand om denna punkt. Han påminde om Gustaf Wetters regel för en lyckad tillställning; Ta alltid fram för få stolar, men ha mer i beredskap så skapas illusionen av något intressant som drog mer folk än väntat och det ger kontakt mellan deltagarna redan innan arrangemanget börjar. Arne betonar det viktiga med allspelet som är inkörsporren för alla nya spelmän. Han poängterar vikten med att alltid ha några säkra spelmän längst bak, där de nya

Jämtländsk scenpolska?

som man hoppades att inte synas. Genom att t.ex smyga över scenen när man skall hämta ett felplacerat instrument, istället för att gå naturligt och därmed inte dra till sig så många blickar. Arne berättade också om talaren, som skall vara från kommunen, vid varje stämma, hur deras tal oftast inte speglar något om vår verksamhet och ofta visar hur lite de egentligen vet om vår verksamhet, men ändå har vi dem på varje stämma. Tack vare detta tal, har vi kanske möjlighet att få ett bidrag från kommunen och ett hopp om att åtminstone talaren

Evert Lindberg leder allspelet.

Initiativtagaren till dagen tar sig en sväng om.

placerar sig, som stöd för dessa. De tittar nämligen på ledaren och kan följa hans instruktioner trots att de kanske inte hör honom. Allspelslåtarna får inte vara för många och inte förnyas för ofta, de skall kännas trygga för de nya som kommer. Via video visar Arne på problem som kan uppstå när man skall spela från scen med hjälp av diverse teknik som man inte är van vid. Han poängterar också saker, att tänka på när man vistas på scen. Hur man genom att göra fel drar blickar till sig istället för

skall veta lite mer om oss efter detta framträdande. Arne ger oss också lite punkter att tänka på vid en spelmansstämma. Hur mycket prat skall det vara mellan inslagen? Märk gärna mikrofonerna om det finns flera; tal, inspelning osv. Han talar också om förändring av stämmorna som t.ex Bondbröllop som var populärt under en period. Att göra stämmor med kombinerad musik och dans, där man hade planerade "buskspelplatser" dit folket fick gå för att besöka dessa, lyssna och se.

Hilding Anderssons "Kaffetåren" spelades av Nyköpingshus Spelmansgille.

Styrbjörn Bergelt, Pär Furå och Dan Erixon.

Efter lunchen leder Henry Sjöberg en stor kadrilj. Därefter talar han om olika dansformer och Ingvar Andersson spelar till. Mest handlar det om gubbstöt och engelskor. Det finns egentligen ingen tradition på tempot när man dansar engelska, utan det har varierat över hela landet. Engelskan har använts som kvällens sociala del och var oftast bara en.

"Vad vi hittade i arkivet" hade Djurgårdens spelmanslag från Eskilstuna hand om. De berättade om sin första kontakt med styrelsen och om sin forskning efter låtar av spelmän från Eskilstunatrakten och hur överraskade de blev att det fanns så mycket material från deras trakt. De illustrerade genom att berätta och spela. De har även fått höra kommentaren från publiken, att de aldrig hört dalalåtar från Eskilstuna tidigare. Tvårr hade punkten om visor fått utgå, eftersom Anita hade blivit sjuk, men i stället sjöngs några visor till kaffet. Fest i Ungdomsringens tecken hade Leif Larsson och Hasse Karlsson hand om. Man började med en långdans och fortsatte sedan med hamburska, engelska från Stigtomta m.fl danser för att komma fram till dagens populära danser som representerades av Amerikansk promenad.

Punkten Ovanliga instrument presenterades av Styrbjörn Bergelt, silverbasharpa, bockhorn och en lång rad flöjter, bl.a benflöjt, sälflöjt och frystejpsflöjt, Pär Furå, silverbasharpa, säckpipa och mungiga och Dan Erixon, gitarr. Dagen avslutas med middag och inomhusvarianten av Sparreholmsträffen, en traditionell dans- och spelträff.

Dans vid allspelet.

Kom ihåg våra fonder

Folkmusikfonden

**Gustav Wetter
Minnesfond**

Pg 71 55 33-6

Julidyll

Gustaf och Anna hade barnbarnen på besök i sin stuga veckan före jul. Carolin gick i 7:e klass och Jesper i 8:e, men nu var det skollov och de satt och tittade på en videofilm, som de hyrt på bensinmacken. Det fanns nämligen både teve och video hemma hos mormor och morfar, och apparaturen stod inne i rummet vid fönstret mellan chiffonjén och bokhyllan, som innehöll Svensk Uppslagsbok (A till Apostat), skrifter av Jack London och Moa Martinson, psalmbok samt Svensk husdjursavel. Ovanpå stod släktfotografier och en schäferhund i gips. I soffan mittemot halvlåg ungdomarna nu och åt chips ur en stor blank påse som det stod OLW Potato Chips på. Filmen var spännande:

Förföljd av furier hade den stackars mannen kört som en galning genom skogen och kvaddat bilen, som brunnit upp. Springande och flämtande hade han nu kommit fram till den gamla jaktstugan, och han lyckades ta sig in. Kläderna var sönderrivna och han stötnade medan han släpade sig fram i halvmörkret. Så sjönk han ned i en gungstol, som skyttade i det kalla månlyuset. Hemska hänskratt ekade runtomkring, för furier fanns det tydligen gott om. Gungstolen började gunga våldsamt av sig själv och slungade honom framstupa på golvet...

Gustaf tittade in just som en kvinnlig furie med dödsalleansikte och långt, flygande hår angrep den stackars mannen och försökte strypa honom med sina klotliknande fingrar. Han lyckades emellertid komma upp och efter en våldsam kamp skruva fast det grinande huvudet i ett skruvstycke i farstun. Så angrep han det med en motorsåg, och en grön, slemmig vätska sprutade över honom... UÅÅÅH!

- Anna å ja ska åt stan, sa Gustaf. Ho säger att dä finns ärtsoppa i kylskåpe, ifall ni blir hungruga.

- Nä, vi åker ner till Street Corner sen, för vi ska iallafall lämna tillbaks filmen, sa Jesper. Ja ska ha en Big Meal.

- Å ja ska ha en Tom & Jerry Funbox, för ja samlar på plastgrejerna som är i.

- Du ä ju barnslig, sa Jesper.

Medan de pratade, krälade mannen i filmen omkring på golvet. Nu hade en främmande djävulsk makt tagit herraväldet över hans ena arm, som skakade våldsamt; den famlade efter en yxa som låg på golvet. Hans egen vänsterarm försökte mörda honom! Han grep en kniv och högg den genom handen, och nu lyckades han också rycka till sig motorsågen och starta den med tänderna. I sitt vanvett sågade han av sig armen, och blodet sprutade över teverutan - inifrån. Så band han om med en handduk. Gälla hänskratt hördes, och nu var han helt galen - sprang omkring och sköt åt alla håll med en hagelböss; det rann blod ur väggarna...

- Ä filmen bra? frågade Gustaf.

- Åja, sa Carolin, fast lite äcklig!

- De här ä väl inget, sa Jesper. Då skulle du se Orm-gudinnans blodsorgier - den ä skithäftig! Mycke värre än den här! Den har ja sett fem gånger.

- Fast vi åker nu, sa Gustaf, för vi ska sta å handla lite - så ajö mä er på e stunn.

- Hejdå! sa ungdomarna glatt.

- Sköt om er å hitta inte på någe, kom Anna in och sa.

- Nädå, vi klarar oss! Hejdå!

Nu hade några av den - med rätta - desperate film-skådespelarens mänskliga fiender trängt in i stugan. De anklagade honom för mord och slog honom på käften och sparkade honom i skrevet och kallade honom "son of av bitch". Så bultade de hans ansikte mot en cementtrapp och kastade ner honom genom en lucka i golvet - ner i källaren, där det vimlade av blodtörstiga demoner. En problematisk situation!

Under tiden startade Anna och Gustaf sin gamla Opel Kadett och for in till stan. Tre långtradare mötte de, och varje gång träffades bilen av en störtflod av lortigt smältvatten. Torkarbladen bredde ut vägsaltet till en grå hinna över vindrutan.

- Jularna ä inte riktit som di va förr, sa Anna.

De gick ett tag bland elektriska stjärnor och julkrusiduller inne i stan, de handlade i affärer, där högtalarna spelade julsånger i ett, och de blev trötta både i huvudet och benen.

- Vi går in å äter nånstans, sa Gustaf, så slipper du laga te någe äta när vi kommer hem - dä kan vi le kosta på oss.

Anna var inte omöjlig, utan de gick in på ett näringsställe och satte sig vid ett bord. På väggarna hängde speglar med whiskyreklam, förgyllda lampetter och gröna plastgurlanger med julgranskarameller och små blinkande lampor. En konstgjord, illgrön gran stod på golvet och stora totemasker med grälla röda rosor på kinderna prydde bardisken. Där stod förresten också en levande tomte med bomullsskägg, luva och röd långrock. Han stod med händerna på ryggen och vägde fram och tillbaka på tårna, men han hade hållit upp en bastant öl åt sig, och ibland smuttade han på den.

Anna och Gustaf bestämde sig för jultallrik och blev snart serverade. Man kan inte säga att de åt i lugn och ro. Från bardisken kom ljudet av Stilla Natt, och från en teve på andra hållet kom ljudet av Hacke Hackspett, och det där samlade ihop sig till en obeskrivlig kakafoni just över deras bord.

- Dina köttbullar ä då bra mycke likre, sa Gustaf. Då ä visst bara potatismjöl i di här - di ä knappt varma en gång.

Sill och ägghalvor var det, och ål och revbensspjäll och skinka och sylta och prinskorv.

- Ska du inte äta opp salladsbla'? sa Anna.

- Nä, dä petar ja unna; sånt där äter inte ja.

- Ja du ä omöjliger. Fast ja tycker då aldri att di har nån go potatis när en ä ute å äter - den här va då bra urkokter.

Gustaf torkade sig om mun med julservetten. Det var sjungande änglar på den. "Ha en bra jul!" stod det.

- Ska vi ha kaffe?

- Nä, vi sätter på panna när vi kommer hem.

De fick nästan skrika för att göra sig hörda. Nu var det "När juldagsmorgon glimmar" och Rosa pantern som lät, och ett högljutt gräl från ett närstående bord blandade sig i oljudet. En något ovårdad och lätt påstruken herre hade kommit in och trakasserade en ung man och en tjej som satt där - ett svartsjuke-drama var det kanske. En hel del av språkets värsta okvädningsord kom till användning, och hovmästaren var där och försökte få fridstöraren att gå ut.

- Nu tror ja di inte ä kloka, folk, sa Anna.

Tomten hade stått på samma sätt hela tiden, men nu kom han med bestämda steg, tog tag i den aggressive mannen, lyfte upp honom under ena armen och bar ut honom. Tomten var ohyggligt stark.

- Vaffaan! Får man inte lösa konflikter, va? skrek mannen, men då stod han redan ute på gatan.

Anna och Gustaf tänkte betala och gå, men då kom tomtten med kaffe.

- Jag ber er ha överseende med det inträffade, men här kommer lite kaffe, sa han och hällde upp. Så satte han sig, tog av sig tomteskägget och torkade svetten ur pannan. Han hade ett fårat ansikte och alldeles eget grått och stort skägg som försvann innanför rocken. Nu såg han faktiskt ännu mer tomtelik ut än förut.

Så kom de i samspråk, och tomtten presenterade sig. Anund hette han "efter den konung under vars regeringstid jag först såg dagsens ljus", som han uttryckte det.

- Den ha ja aldri hört tals om, sa Gustaf.

- Jaså inte? Men han kallades oftast Bröt-Anund.

Han var förresten far till Ingjald. Min mor har berättat åtskilligt om detta - hon är för övrigt bra mycket till åren nu.

- Du måtte då vara rätt gammal själv, inföll Anna.

- Ja, vi tomtar blir ju rätt så gamla...

- Menar du att du ä en rikti tomt?

- Förvisso, förvisso! Men jag uppsöker människorna lite då och då, särskilt vid jultiden, och nu har jag kommit i åtnjutande av anställning vid detta näringsställe genom arbetsförmedlingens försorg.

Anna kom på att de kunde ha en riktig tomt hemma på julaften, och Anund lovade att komma - till och med några dagar i förväg för att hjälpa till med ett och annat. Han hörde hemma just i deras trakter och var till och med född där - under Bröt-Anunds tid.

Han var mycket vänlig, för han tyckte om "ärligt allmogefolk" som han uttryckte det. Nu ville han be-

tala maten - trots Annas och Gustafs protester. Men pengar hade han alldeles för mycket, sade han. Det var ett otyg som han hade fickorna fulla av och inte visste vad han skulle göra med. Han stack handen i fickan och tog upp en näve sedlar, som han slängde på bordet.

Anna och Gustaf kände sig lite omtumlade när de åkte hem; de visste inte riktigt vad de skulle tro.

Men Anund kom dagarna före jul - dök upp lite då och då och hjälpte till med allt möjligt: högg julgran, satte in innanfönster, städade garaget och hjälpte Anna sälja kaffe på hembygdsföreningens julmarknad.

Jesper och Carolin hjälpte också till, när de inte såg på teve. Deras föräldrar, Ann-Britt och Roine, kom också, så det vart fullt i stugan.

När Anna dagen före julaften kom in efter ett ärendet, tyckte hon att det var så tyst i stugan. Inget tevespel och inga skräckfilmkläten hörde hon från rummet, men det lät som röster, och hon gick fram till dörren.

- Det var det året jag kastade drängen över lagårdstaket, hörde hon. Det var julen 1703...

Det var visst Anund som satt och pratade med ungdomarna...

- Drängen var tydligen gramse på mig, och han hade orenat i den gröt, som det goda husbondfolket hade satt ut åt mig. Då kastade jag honom över lagårdstaket - åtta gånger fram och tillbaka, sedan vart han spak...

Anna gick ut i köket och satte på kaffe.

- Behändig gubbe, den där Anund, sa hon för sig själv.

Hon frågade sedan ungdomarna vad de tyckte.

- Han ä lite knäpp, men rättså häftig, sa Jesper.

Så blev det julafton med skinka, lutfisk och gröt. Anund var där och åt, och han satte i sig oerhörda mängder gröt.

- Vi får skynda oss å äta, för Disney börjar snart, sa Roine.

- Jamen ni kan le äta färdit! sa Anna. Ta dej en tallrik te, du Anund!

Tomten blev sittande kvar vid köksbordet tillsammans med ungdomarna, men de andra hade rest sig. Den som kom ut i köket kunde höra att han berättade någonting:

- För det var här oppe i backen som gården låg. Granmar - han var kung över Sörmland då - han var där och firade jul. Nästan alla småkungar hade blivit innebrända i Uppsala av den skurken Ingjald, men Granmar hade klarat sig, men han förstod nog att han inte gick säker. Den där kvällen kommer jag precis ihåg - då kom Ingjald och hans krigare och smög upp omkring husen - det var låga timmerhus. Det var månljus och jag såg dom. De hade läderbrynjor med nitar, och sköldarna och yxorna blänkte, för det var månljus. Så slog de ihjäl vakterna och tände facklor och satte eld på vasstaken, och det brann snart så att lågorna lyste opp skogen häromkring, och försökte någon ta sig ut så vart han ihjälslagen meddetsamma. Många brann inne. Sen dess har jag aldrig tålt upplänningar.

- Jamen, sa Carolin, dom som lever nu kan väl inte rå för vad Ingjald Illråde hade för sig!

Tomten såg lite skamflat ut.

- Nehej, det har du kanske rätt i, det har jag aldrig tänkt på... Men Granmar brann inne och hans hustru, och dottern och mågen - de hette Hildegunn och Hjörvard - och många andra.

Ann-Britt stack in huvudet genom köksdörren:

- Jamen kom nu! sa hon lite irriterat, Disney har ju redan börjat. Va ska ni sitta här för?

- Och sedan hade de blot...

- Va å dä? sa Jesper.

- Jo de dräpte grisar och får och hästar och offrade till gudarna, och så kokte de i stora kittlar och åt och så sjöng de. Jag kommer ihåg hur de sjöng.

Anund stämde opp en sång som var alldeles rysansvärd i sin hemska egendomlighet. Melodin var nästan kuslig och orden obegripliga.

- Var det verkligen här? sa Carolin.

- Ja, däroppe ovanför där lagårn står nu.

- Jamen sno er på!

Det var både Roine och Ann-Britt som kom.

- Ni hinner ju inte se Disney annars! Men det är ju upp till er om ni inte vill titta, sa de förnärligt.

- Ja, jag ska nog gå nu, sa Anund, men möjligen återkommer jag senare i afton.

Det blev kväll. Ljusen brann, julklapparna var utdelade. Roine var lite sur, och alla var rättså mosiga av maten och värmen. Då bultade det på dörren, och Anund steg in, skäggig, grå och snöig. Han hade en stor säck med sig. Gåvorna som han delade ut på sitt lite gravitetiska sätt bestod av idel böcker. Ungdomarna fick Kulturhistoriskt lexikon över Nordens medeltid - 20 band med index och supplement - och de andra presenterna gick i samma stil.

- Jag tror att det är viktigt för nutidens människor att få en klarare uppfattning om historien och det som varit i det förgångna, sade Anund. Därför kommer jag med dessa skänker.

Gustaf bläddrade lite vilset i Svenska tomtesägner, "typologisk undersökning med kartor och tabeller".

- Jag tackar er för denna angenäma julafton, fortsatte Anund, och jag återkommer med nöje nästa jul. Men jag skulle vilja be er hjälpa mig med en sak. Jag har nämligen genom åren samlat på mig så mycket pengar i fickorna att jag har svårt att få rum med snusdosan, och nu undrar jag om ni skulle vilja hjälpa mig att göra av med dem.

- Jamen Anund, nu ska du inte vara tokuger, sa Anna. Du ska le inte ge bort pengar!

- Jamen vi kan hjälpa till och göra slut på dom! skrek Jesper och Carolin.

- Det är mycket vänligt av er, ungdomar! Pengar är bara till besvär. Det är tungt och det blir håll i fickorna, och jag har aldrig begripit vad det är för nytta med dem och varför folk är så tokiga efter dem, sa Anund och drog upp grabbnävar med sedlar och mynt ur fickorna. Det välldes över bordet - tusenlappar och hundralappar och riksdalrar och skillingar och nödmynt och klippingar från kung Albrekts tid.

- Och nu farväl och god jul! sade tomten och gick. Alla sprang efter honom ut på trappen.

- God jul och välkommen igen! skrek de.

Tomten stod ute på gården.

- Det var skönt att bli av med det där otyget, sade han. Nu kanske de gamla konsterna fungerar igen.

Han klämde fast den tomma säcken under armen, grep tag i mössan med bägge händerna och vred den ett halvt varv.

Då var han borta! Fotspåren slutade mitt på gårdsplanen.

- Pengarna! skrek Roine och rusade in. Men de låg kvar!

BERNT OLSSON

Teckningar: Matts Mattsson

Sörmländska ungdomsringen

ADRESS OCH FUNKTIONÄRSLISTA 1992

Distriktsadr.	Sörmländska Ungdomsringen	Box 11002	630 11 ESKILSTUNA Pg. 38 73 16 - 3	016-424139 (tfn.svar)

Hedersordf.	Ivar Schnell	Tessins väg 21	611 36 NYKÖPING	0155-13707
Hedersordf.	Fritz Andersson	Esbjergsgatan 6	632 32 ESKILSTUNA	016-422962
Hedersmedl.	Henry Sjöberg	Skånegatan 86	116 37 STOCKHOLM	08-7148421
STYRELSE:				
Ordförande	Göran Berglund	Bärnstensgng. 12 A	632 34 ESKILSTUNA	016-424139
V.ordf.	Björn Falk	Sjömansvägen 4	151 38 SÖDERTÄLJE	08-55066563
Sekr.	Thomas Gärdhagen	Bäckhagavägen 6 B	633 48 ESKILSTUNA	016-124386
Kassör	Sven-Eric Sederlin	Linneastigen 7	144 33 RÖNNINGE	0753-55367
Studieledare	Henry Lindblad	Svampstigen 127	144 40 RÖNNINGE	0753-52988
Ledamot	Sonia Waern	Hammartorpsg. 9	642 00 FLEN	0157-11133
Ledamot	Inger Falk	Sjömansvägen 4	151 38 SÖDERTÄLJE	08-55066563
Dräkt	Ing-Britt Gustafsson	Smedjan	640 34 SPARREHOLM	0157-32017
Slöjd	Gunnar Andersson	Näktergalsv. 23	633 69 ESKILSTUNA	016-25653
BU.	Maritha Pettersson	Asby, Vansö	645 92 STRÄNGNÄS	0152-20009
DM.	Hans Karlsson	Hälltorp östergård	633 48 ESKILSTUNA	016-117922
Styrelsesupp.	Sven-Erik Tillman	Mestavägen 8	632 33 ESKILSTUNA	016-420494
Styrelsesupp.	Ingrid Seijboldt	Ronneberg, Malby	645 94 STRÄNGNÄS	0152-25079
SEKTIONER:				
Dräktsektion	Ing-Britt Gustafsson	Smedjan	640 34 SPARREHOLM	0157-32017
	Kerstin Enström	Liljeholmen, Kästa	643 00 VINGÅKER	0151-50057
	Ulla Magnusson	Tullingebergsv. 15	146 45 TULLINGE	08-7788149
BU-sektionen	Maritha Pettersson	Asby, Vansö	645 92 STRÄNGNÄS	0152-20009
	Lotta Stenström	Svedäng, Tosterö	645 93 STRÄNGNÄS	0152-32659
	Gunilla Andersson,	Sägaregatan 6 B	611 32 NYKÖPING	0155-284985
	Gunilla Furuliden	Bläcksvampsv. 151	640 32 MALMÖPING	0157-61225
Slöjdsektion	Gunnar Andersson	Näktergalsv. 23	633 69 ESKILSTUNA	016-25653
	Asta Hoflin	Finningev. 66 F	645 42 STRÄNGNÄS	0152-11632
	Jan Kjellström	Sjöögölet 2323 L3	643 00 VINGÅKER	0151-30388
	Stig Axelsson	Snäckvägen 4	613 00 OXELÖSUND	0155-33281
DM-sektionen	Hans Karlsson	Hälltorp östergård	633 48 ESKILSTUNA	016-117922
	Mariann Hellberg	Carlavägen 1 A	633 50 ESKILSTUNA	016-127970
	Mauritz Thofvesson	Bagaregatan 11	611 31 NYKÖPING	0155-285230
	Kent Seijboldt	Ronneberg, Malby	645 94 STRÄNGNÄS	0152-25079
	Leif Larsson	Näktergalsv. 13	633 69 ESKILSTUNA	016-25079
Revisorer:	Ulf Winquist	Klarbärsvägen 19	633 53 ESKILSTUNA	016-149329
	Örjan Kindahl	Spireavägen 9	633 48 ESKILSTUNA	016-112286
Suppl.	Kjell Kolterud	Backavägen 2 E	641 37 KATRINEHOLM	0150-15741
	Hans Kindahl	Gustavsborgsv. 15	632 39 ESKILSTUNA	016-352909
Valberedning	Birgitta Björkman	Rustmästarvägen 5	632 33 ESKILSTUNA	016-420715
	Brita Mattson	Mariebergsvägen 6	640 31 MELLÖSA	0157-60597
	Ake Rundgren	Lingöngängen 9	611 45 NYKÖPING	0155-98145

Södermanlands Spelmansförbund

Styrelse 1992

Hedersordförande

Arne Blomberg
G:a lärarebostaden Törnevalla, 590 62 LINGHEM
013-741 48, arb 013-200 700

Ordförande

Leif Johansson
Sågstuvägen 17, 5tr, 141 49 HUDDINGE
08-779 89 67

Sekreterare

Birgitta Stenberg
Sjömansvägen 26, 2tr, 151 38 SÖDERTÄLJE
08-550 133 43

Styrelseledamot

Ingemar Skoglund
Johansvägen 16, 151 39 SÖDERTÄLJE
08-550 973 20, arb 08-764 73 50

Styrelseledamot

Torsten Gau
Mestavägen 1 A, 632 33 ESKILSTUNA
016-42 00 70

Styrelsesuppleant, utbildningsansv

Robert Persson
Boforsgatan 23, 1tr, 123 44 FARSTA
08-94 64 90

Ungdomsgruppen (adjungerad)

Joakim Vikström
Bergvägen 5, 645 34 STRÄNGNÄS
0152-107 76

Valberedningen, sammankallande

Anita Hedlund
Landsvägsgatan 23, 640 32 MALMKÖPING
0157-211 21, arb 0155-24 70 97

Valberedningen

Lars Härås
Näckrosgatan 24, 644 00 TORSHÄLLA
016-35 81 12

Revisor

Henry Sjöberg
Skånegatan 86, 3tr, 116 37 STOCKHOLM
08-714 84 21, arb 08-10 36 04

Redaktionskommittén

Björn Falk
Sjömansvägen 4, 151 38 SÖDERTÄLJE
08-550 665 63

Hedersordförande

Sören Olsson
Röjningsstigen 5, 645 44 STRÄNGNÄS
0152-121 37, arb 0152-129 20

Vice ordförande, red.kommittén

Christina Frohm
Kommendörsgatan 4, 114 48 STOCKHOLM
08-667 21 71

Styrelsesuppleant, kassör

Ulf Lundgren
Högåsavägen 3, 152 70 Södertälje
08-550 864 64, arb 08-550 188 50

Styrelseledamot, red.kommittén

Bernt Olsson
Landsvägsgatan 19, 640 32 MALMKÖPING
0157-206 36

Styrelseledamot

Håkan Frykmo
Korintvägen 4, 123 56 FARSTA
08-724 30 65

Ungdomsgruppen (adjungerad)

Edward Anderzon
Västgötagatan 15, 641 36 KATRINEHOLM
0150-591 06

Ungdomsgruppen (adjungerad)

Patrik Andersson
Rothoffsvägen 6, 632 21 ESKILSTUNA
016-14 54 07

Valberedningen

Sören Rolandsson
Tuvhättevägen 8, 611 63 NYKÖPING
0155-28 26 23

Valberedningen

Göte Karlsson
Nyängsgatan 6, 641 47 KATRINEHOLM
0150-193 65

Revisor

Birgitta Widén
Blålocksvägen 6, 632 39 ESKILSTUNA
016-35 25 04

Redaktionskommittén

Stig Norrman
Täppgatan 2, 151 33 SÖDERTÄLJE
08-550 175 20

Arkivarie (adjungerad)
Ingemar Andersson

Ängsliden 12, 641 50 KATRINEHOLM
0150-516 66, arb 0155-578 31

BÖCKER, NOTER, KASSETTER OCH SKIVOR FRÅN SPELMANSFÖRBUNDET

Förnya och utöka Ditt folkmusikbibliotek
med våra fina produkter

SVENSKA LÅTAR, Södermanland
Vårt landskaps del av det klassiska
storverket. 207 uppteckningar
Faksimil av originalutgåvan från 1934
Pris: 70:-

A.G. Rosenberg
420 SVENSKA DANSPOLSKOR MM
från Södermanland och andra landskap
Faksimil efter utgåvor från 1876-1882
Pris: 80:-

SÖRMLÄNDSKA VISOR del I, II och III
Visor för praktiskt bruk från den
sörmländska traditionen
Ett 30-tal visor i varje del
Pris: 20:- styck

A.P. ANDERSSON
75 Låtar och visor från Södermanland
och Närke upptecknade 1880 av skolläraren
i Västra Vingåker August Petter Andersson
Pris: 80:-

AUGUST KARLSSONS LÅTAR
49 låtar från södra Uppland och norra
Södermanland som August Karlsson
spelade dem
Pris: 70:-

Benny Johansson
MÄLARBLANDADE LÅTAR
Klarinettlåtar från mälardalen
Pris: 100:-

KILA TE' TROSA, LP
Visor och låtar från södra Sörmland
med våra fina traditionsbärare och
flera av landskapets skickligaste spelmän
Pris: 90:-

Ingemar Andersson
DANSBANORNA, DANSERNA OCH MUSIKEN
Särtryck ur artikel i "Sörmlandsbygden" 1992
om arbetet med dokumentation om dansbanornas och
dansmusikernas utveckling i Katrineholstrakten
Pris 35:-

K.P. Leffler
FOLKMUSIK FRÅN NORRA SÖDERMANLAND
400 melodier upptecknade 1898
Faksimil efter utgåvor från 1899-1900
Pris: 90:-

MORFARS FARS DANSMUSIK
Berättelser och beskrivningar om den äldre
generationens dansnöjen och spelmän
och hur traditionerna lever idag
Pris: 80:-

CARL AUGUST LINDBLÖM
97 låtar ur två spelmansböcker från
1853 och 1856 samt historik om den
legendariske storspelmannen
Pris: 90:-

ANDERSSON & PETERSSON
Ett stycke sörmländsk spelmanshistoria
om Anders Andersson, August Pettersson
och Yngve Andersson. 60 låtuppteckningar
Pris: 80:-

Anders Björklund
Gunnar Nordlinder
VISOR & VERSAR
87 sjömansvisor från alla de sju haven
Pris: 70:-

I DEN SKÖNA VINGÅKERSBYGDEN, kassett
Folkmusik från Vingåker med Simmings,
Anita Hedlund och Christina Frohm
Pris: 70:-

VÄLKOMMEN TILL VÄRLDEN, kassett
Visor och ramsor för små och stora barn
från den sörmländska traditionen
med våra bästa vissångare
Pris: 70:-

**Beställ hem våra böcker, noter, skivor och kassetter så här enkelt:
Ring in Din beställning till Leif Epel/Excentric AB telefon 08-99 91 90
eller skriv till adressen Box 2041, 125 02 Älvsjö
så får Du ett paket med faktura på posten. Porto tillkommer på priset.**